PARDUBICKO
VYSOČINA
ORLICKO
HRADECKO

48
2017

KRUH

STŘEDISKO VÝCHODOČESKÝCH SPISOVATELŮ

bulletin Střediska východočeských spisovatelů

číslo 48 ❖ ročník XIII ❖ 2017

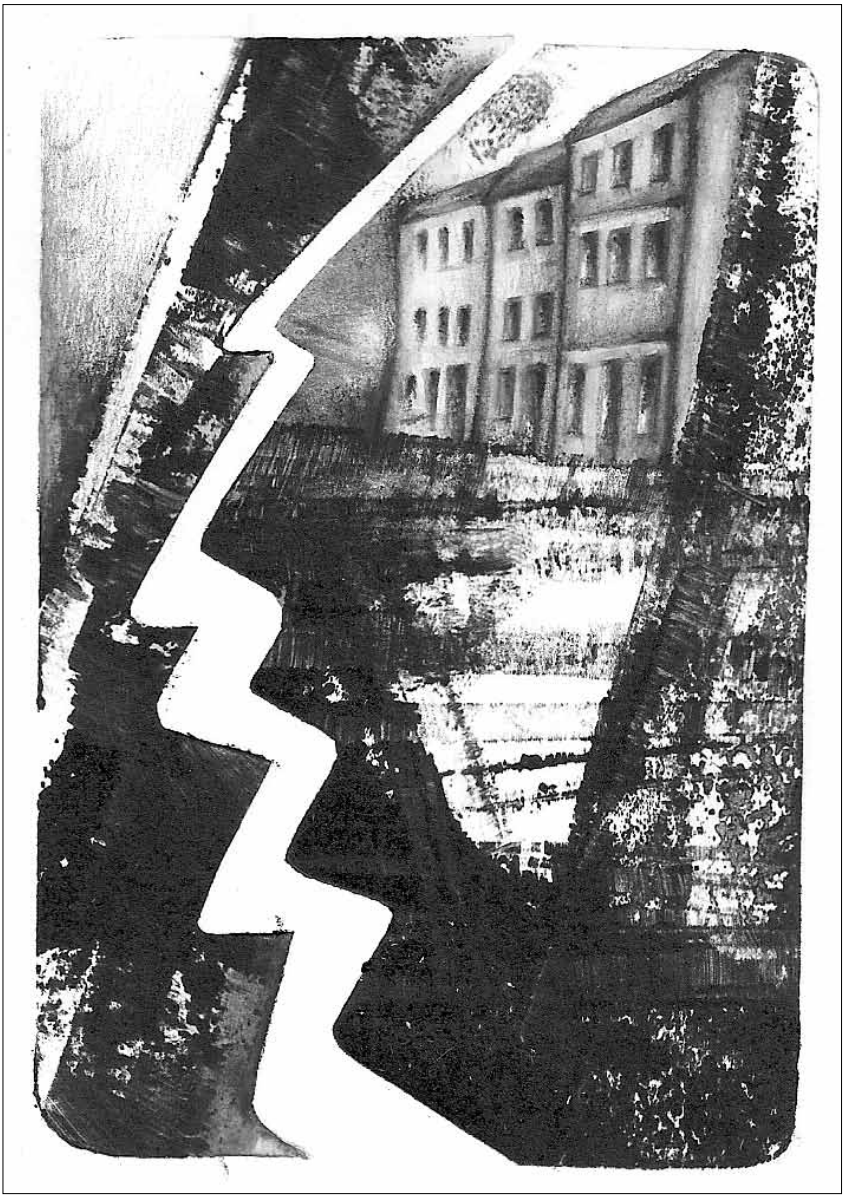

Ilustrace Martiny Jirčíkové DOMY

BLAHOPŘÁNÍ LUBOMÍRU MACHÁČKOVI K JUBILEU

Lubomír Macháček: Zahrada je pro mě území, kde je mi dobře

Spisovatel Lubomír Macháček, jenž letos slaví kulaté výročí, má na svém kontě celou řadu románů a povídkových sbírek. Vyjmenovat je by znamenalo zabrat mnoho místa, které by bylo lépe věnovat jejich autorovi. Žije v Pardubicích a toto město i jeho obyvatelé se, až na malé výjimky, téměř výhradně objevuje v jeho textech. Po maturitě na Střední všeobecně vzdělávací škole (1965) pracoval jako vychovatel v internátě Pozemních staveb v Rybitví. Později, po ukončení studií psychologie na Filosofické fakultě Univerzity Palackého, pracoval jako psycholog v Ústavu nápravné výchovy pro ženy a později v Okresní pedagogicko-psychologické poradně, jako vedoucí Poradny pro rodinu a partnerské vztahy a od roku 2006 jako ředitel Centra psychosociální pomoci – Rodinné a manželské poradny Pardubického kraje. Po odchodu do důchodu se věnuje literatuře, rodině a své velké lásce – pěstování stromů.

Literatuře se Lubomír Macháček začal věnovat už během studií na střední škole, přispíval do studentského časopisu Oxymóron. Od roku 1968, kdy mu v Hostu do domu vyšla první povídka, pravidelně publikoval v různých periodikách, například v časopisech Mladý svět, Československý voják, Věda a život, Naše rodina, Rudé právo, Květy, Pochodeň, Svět práce, dále také v Hradeckých novinách, Pardubických novinách, Literárním měsíčníku, Textech, Tvorbě, Tazích a v literární příloze Salon deníku Právo. Kromě českých tiskovin publikoval v řadě zahraničních, v poslední době i na webových stránkách.

Významným obdobím v Macháčkově tvorbě byla spolupráce s nakladatelstvím Kruh, zejména s jeho redaktorem a šéfredaktorem Janem Dvořákem.

Autorovo dílo lze z hlediska žánru velmi zhruba rozdělit do tří směrů – psychologického, sci-fi a detektivního. I když toto dělení není zcela přesné, protože psychologie postav je pro něj natolik důležitá a také charakteristická, že prochází celým dílem. V průběhu let začaly v díle Lubomíra Macháčka převažovat detektivní náměty na úkor těch čistě psychologických, několik jich vydal i pod pseudonymem Adam Borek.

Řadu knížek věnoval také dětem, seznamuje je v nich s historií a pověstmi pardubického kraje.

Kromě vlastní literární tvorby se Lubomír Macháček velmi angažuje v literárním dění východočeského kraje, je členem Střediska východočeských spisovatelů,

členem redakční rady časopisu Partonyma, členem České asociace autorů detektivní a dobrodružné literatury AIEP, Akademie literatury české, členem Klubu českých spisovatelů, je jedním ze zakladatelů Parconu (setkání autorů a přátel sci-fi), pravidelným porotcem literární soutěže pro mladé Pramínek, který před dvaadvaceti lety zakládal.

I když si s Lubomírem Macháčkem lze dlouho a hlavně zajímavě povídat, v rámci medailonku jsem mu položil pouze dvě otázky. Téma zahrady a stromků se v jeho textech objevuje tak často a výrazně, že se mi do první otázky dostane zcela automaticky.

Tvým koníčkem je zahrada, zejména péče o ovocné stromy. Co to pro tebe znamená, relaxaci, nebo něco víc?

Určitě relaxaci, ale nejen. Zahrada je pro mě území, kde je mi dobře. Zahrada je pro mě součást domova, kde vedle manželky, dětí, vnoučat, psa a já nevím koho ještě, je prostor, kde se mohu realizovat a vyřádit. A hlavně se pak těším na úrodu. Ano, mám rád ovocné stromy, zejména jabloně. Strom je pro mě symbolem vývoje, podívej, co z jeho koruny můžeme všechno při průběhu ročních období odečítat, například střídání života a smrti. Ostatně v židovsko-křesťanské kultuře hraje rajský strom života a poznání zásadní roli. Ovšem proč to nepřiznat, jabloně upřednostňuji především proto, že ze všech druhů ovoce mi nejvíc chutnají jablka, samozřejmě ta z naší zahrady.

Detektivky Lubomíra Macháčka mají všechny rysy kvalitní české školy, vyznačující se propracovanou zápletkou, klidným plynutím děje a absencí samoúčelných drastických scén. Nabízí se tedy další otázka. Co tě láká právě na detektivkách a jak vnímáš záplavu zahraničních kriminálních románů, které čtenáře vábí na scény, které jsou často za hranicí dobrého vkusu?

Co mě přitahuje na psaní detektivek? Přitahuje mě možnost pohrát si se záhadou, tak trochu vyšachovat z příběhu náhodu (ta bývá iracionální), a jak by řekl Hercule Poirot – *pomocí šedé kůry mozkové* z chaosu uhníst řád. Psaní detektivních příběhů je pro mne dílem hrou, dílem zábavou, ale i tvrdou prací nad textem. Naopak v násilnostech bych přitvrdit nechtěl. Ostatně ptáš se na násilnosti a nechutnosti v severské detektivní škole. Je zajímavé, že Chandlerův hrdina Philip Marlowe není žádné tintítko a rozdá kolem sebe nejednu ránu, přitom pro mě je to „hrubiánství“ americké drsné školy podstatně stravitelnější. Čím to je? Že by měl v sobě Marlowe jistý prvek rytířskosti a galantnosti? Jo Nesbø je velký spisovatel, ale mám s ním problém v okamžiku, kdy jeho zločinec vyluxuje oběti oko. To je sice zajímavé, ale přinejmenším nechutné a hlavně zbytečné. Vadí mi to.

Naše doba zhrubla, zcyničtěla. Někdy mě napadá, že musí přijít nějaká pohroma, abychom si uvědomili, jakou cenu má život. A to bych nechtěl.

Děkuji Lubomíru Macháčkovi za zodpovězení otázek, ostatně doufám, že se brzy dostaneme k obšírnějšímu rozhovoru, zabírajícímu širší pole témat. A přeji mu k jeho jubileu kromě obvyklých věcí i inspiraci a chuť k dalšímu psaní.

Jiří Lojín

LUBOMÍR MACHÁČEK

ZVÍŘE

Na zahradě voněl podvečer. Zbytky slunce ohřívaly prostor mezi větvemi, střípky světla roztahovaly blanitá křídla, poletovaly nad trávníkem, jasněly, bledly, měnily barvy a současně svým pohybem vyvolávaly dojem malé zahradní slavnosti, na níž kdosi ještě před setměním rozsvítí trsy lampionů.

Borek se skláněl nad keřem růží, probíral větvičky a stříhal z nich řízky, pak je zarážel do směsi rašeliny a přikrýval sklem, aby neoschly. V zeleném království za domem pobýval rád, ctil jeho zákony, dokázal naslouchat rostlinám, stromům i zvířatům.

Dnes sem však víc než za prací přišel z jiného důvodu. V oáze rostlin a stromů hledal klid a bezpečí. Čas od času si na zahradu přinesl letní křeslo a s očima upřenýma do zeleně dokázal dlouhé minuty sledovat chvění listů. Někdy byl unešený krásou zahrady, že přestával kolem sebe vnímat rušivý okolní svět, neslyšel drnčení aut na silnici ba ani zběsilý lomoz vlaků, který sem dolétal z nedalekého kolejiště, neviděl dál než pár metrů před sebe.

A přece mu v poslední době pohled na zelenou garderobu zahrady nepřinášel radost. Cítil totiž, že ho za plotem sousedova území, zarostlého pralesem kopřiv, zplaněných jabloní a listnatých stromů, vyrůstajících z každoročních divokých náletů semen, kdosi pozoruje.

Nejprve myslel, že to jsou smutné oči jeho ženy, která s ním kdysi zahradu zakládala, potom podezříval své druhé nepokojné já, nakonec však usoudil, že to jsou oči Zvířete.

Právě teď měl v plánu nařízkovat větvičky růží, práce mu však nešla od ruky, dokonce mu pod tíhou pohledu odkudsi ze sousedovy zahrady rozklepaly ruce, a k tomu všemu, sotva položil kořenáč na stůl, se ozvalo naléhavé vyzvánění telefonu. Nechal všeho a utíkal do domu, vběhl do patra, zvedl mluvítko a zadýchaně pravil:

„Prosím, kdo volá?“

Odpovědělo mu ticho podbarvené zbytky lechtivého smíchu. Obé zaslechl na druhém konci drátu, ale možná to byla jen iluze. Ten lehký smích mu při-

pomínal Julii. Právě tak vzletně se od něho před čtyřmi lety vzdalovala, trochu nejistá, a přece spokojená, očekávající jen to lepší, co přinesou příští dny. Záhy však v sobě představu své ženy potlačil.

Vrátil se váhavě mezi stromy a skrz útlé žebroví plaňkového plotu prohodil:

„Zvíře, tys mi volalo…? Zvíře!“ zakřičel mnohem hlasitěji a bezmocněji, až koruny jabloní křaplavě rozčíslo hejno vrabců.

Nechal Julii odejít přesvědčený, že se brzy vrátí, nemůže přece jinak, zaslepený ješitností, kterou povýšil na zákon. Vždyť ona byla vinna… Nechal ji odejít a smál se, sám sobě, jí, všem dokola.

„Vím, co je to svědomí, nemysli si… ale jestli mě necháš odejít, už se nesejdeme,“ řekla mu teskně ve dveřích. Pokrčil jen rameny, neboť on přece zůstával, zatímco ona odcházela za lepším, mladším, pohlednějším a zámožnějším mužem, který ji zřejmě uměl hýčkat v náručí mnohem lépe nežli on, který ji dokázal přesvědčit, že žít s odsouzeným je věčné riziko.

Borek zvedl nůžky, ustřihl větvičku růže a odpočítal na ní listy. Poté nechal jen zbytky řapíků a stonek v duchu rozdělil na tři díly…

Tentokrát telefon zadrnčel neurvale. Na okamžik se, téměř bezbranný, zaposlouchal do jeho netrpělivého vyzvánění. Kéž by tak naléhavě zvonil tenkrát, kdy čekal, až se ozve Julie.

Odcházel do mezipatra zvědavý a plný očekávání, o to víc zůstal teď zklamán. Samozřejmě, že to nebyla Julie, ale ani jiná bytost Julii podobná. Mušle sluchátka mlčela, dokonce zarputileji než před chvílí, ano ano, tohle je snad výzva! Ale pro koho a proč? Pár vteřin zádumčivě posečkal, pak sluchátko odložil znechuceně do vidlice.

Bránil se onomu pocitu, ale zahrada ho svou tajemností přitahovala jako neznámá žena, nabízející muži svůj klín. Uděl pár kroků ještě blíže k plotu, přicházel k ní opatrně, kradmo…

„Já vím, že jsi tam, Zvíře, že … a musím chtě nechtě přiznat, že jsem se tě vždycky bál a že se ještě bojím. Jsi tam, za mřížemi, a přece ve mně. Chtěl bych tě zabít, ale nevím jak, vždyť bych zabil i sebe. Možná bych se tě rád zkusil dotknout, pohladit tvou srst, cítit tvé pižmo, vidět zblízka tvoje oči, které nelžou… Co když mají pravdu a já se mýlím?“ rozjímal polohlasně Borek a hleděl do sousedovy zahrady. „Dokud tě nepoznám, nebudu mít klid. Jestlipak víš, Zvíře, že také jednou zemřeš? Zvířata to prý nevědí, a to bude mé vítězství. Jestlipak víš, že tvůj život má vymezený počet měsíců, dnů, možná už jen hodin…“

Když se vypovídal, zamířil do dílny, aby si vzal nástroje, které měly nejprve prorazit pevnou hradbu plotu a posléze pokořit i zpupné Zvíře, jež tam kdesi, uprostřed houští, sídlilo. Nakonec si ve skříni vybral tříkilovou palici a zahnuté páčidlo.

Zpočátku Julii nenáviděl, dotkla se jeho mužství, pohřbila vzájemnou důvěru, to ona ho zradila, ne on ji, párkrát se dokonce přistihl při myšlence, že ji chce uhodit. Ano, tolik ji nenáviděl, tolik sebe litoval. A pak za večerů a nocí, lomozících jak vykotlané stromy, v nichž běsní meluzína, přicházely chvíle, surově drzé a ve své naléhavosti až bizarně neodbytné, kdy po ní neskutečně zatoužil. Toužil ji držet na klíně, přikrývat tělem, ochraňovat.

Zasekl páčidlo mezi tyčky plotu a zabral. Hřebíky zaskřípaly a zůstaly trčet jako dračí zuby v poraněném dřevě. Díra do cizího hájemství ho vtáhla dál. Klestil si kopřivami cestu, soumrak mu padal do vlasů a voněl, kdesi zamňoukalo kotě a nebe, ta čistá duše právě narozeného nemluvňátka, dýchalo zářivými hvězdami.

Konečně dorazil do středu zahrady. Očividně se mu ulevilo, předpoklad, že tu najde odpověď na svá trápení, ho popoháněl kupředu. Žel, mýlil se. Doupě Zvířete nenalezl ani o kus dál, a když nakonec propátral bezvýsledně zbytek zahrady, zůstal stát zaskočený a zklamaný. Zvíře mu opět uniklo.

Vracel se, osamělý a skleslý, a přitom ho napadlo jako již tolikrát, proč ještě Zvíře nechytil, když ho měl téměř nadosah. Odpověď však nenalezl. Zato v okamžiku, kdy prolézal dírou v plotě zpět, zadrnčel telefon potřetí. Odmítl vzít ten nepříjemný kvílivý zvuk na vědomí. Není přece jen tak někdo, hej nebo počkej, aby běhal za každou výzvou, za každým zapísknutím, ale řinčivý tón neutichal, naopak, s každou přibývající vteřinou dováděl Borka k ještě většímu neklidu.

„To jsi ty, Zvíře?“ zakřičel do mluvítka.

„To jsem já, Julie,“ zašeptal konejšivý hlas.

Nevěděl, co má odpovědět.

„Neviděl jsem tě už čtyři roky.“

„Chtěla bych… chtěla bych s tebou mluvit. Opravdu nic víc než mluvit… Proč mlčíš?“ dodala Julie po chvíli naléhavě. Stál u telefonu a chvěl se, jak by mu někdo neznámý nahlížel do duše.

„Nevím, mám teď důležitou práci.“

„Musíš zabít Zvíře…“ hádala s jistotou.

„Ano, musím.“

„Tušila jsem to,“ odvětila posmutněle a on v tom okamžiku zaslechl zdálky bolestivé zavytí. V první chvíli se polekal, a až když napětí povolilo, uvědomil si, že vlastně ani neví, odkud sem zvuky dolehly. Telefon už opět mlčel a i území za domem zůstávalo tajemně tiché. Seběhl rozpačitě po schodech dolů, otevřel dveře do ulice a vzápětí i do zahrady. Ale ani tam nic podezřelého nespatřil. Jenom jizvy v zarudlé tváři oblohy ještě více potemněly.

LUBOMÍR MACHÁČEK

ODLOŽENÉ HŘÍCHY

Madlenkův kajícný úsměv doktora Hlávku málem odzbrojil.

„Neumírám… ale cítím se teď, jako bych byl dočista nahý."

„Opravdu se tak cítíte?" Byla to póza, přehrával nějakou roli? Hlávka o komisaři samozřejmě slyšel. Trochu drsňák a průšvihář, ale čich na zločin měl jako cvičený buldok.

„Kdyby mě k vám nenahnal ředitel…"

Vrchního komisaře Viktora Madlenku přijal psychiatr v úterý dopoledne. MUDr. Cyril Hlávka nebyl policista, ale pro policii občas pracoval. Vedle klinické praxe se též zabýval forenzní psychologií. Vyšetřoval zájemce, kteří se v daném regionu ucházeli o přijetí do policejních složek, popřípadě i ty, kteří ho v době služby vyhledali nebo měli v rámci ní nařízenou terapii. Pravidelně se na něho obracely i soudy. Znalecké posudky sice nebyly nijak zvlášť honorované a šlo o nevděčnou práci, ale motivy a povahy lidí s kriminálním pozadím ho zajímaly.

„Tak byste nepřišel. Tohle znám," dopověděl Hlávka. „Není divu, že kriminální služba zanechá na člověku stopy."

„To si pište. Tak jdeme na to. Nebylo by lepší, kdybyste se mě rovnou zeptal, jestli ještě onanuji, jaký mám vztah k mámě a jestli při čůrání stojím nebo si sedám na prkýnko?" zacouval na židli.

„A sedáte?" Vrásky na čele Cyrila Hlávky vytvořily notovou osnovu.

„Pokud to šlo, tak jsem koukal do jezírka na dně mísy, ale momentálně to není jako dřív. Mám strach sundat si kalhoty… A co vy, doktore?" zavrtal se komisař pohledem do psychiatra.

„Zatím dobrý."

„Už to budou skoro dva měsíce, co po mně střelili. A trefili. Sice trochu vedle, ale vím, že to zkusí znovu. Pár dnů zpátky jsem se doslova pomočil."

„Vám se u policie už nelíbí, že? Ty vaše nálady! Před čím utíkáte?"

„Máte dobré zprávy."

„Spíš než na posttraumatickou reakci bych to tipl na únavový syndrom, na vyhoření. Nebo jste nedostal metál?"

„Od všeho trochu. V tom posledním jste mimo," konstatoval mrzutě komisař. Černé, téměř rozcuchané vlasy, neklidné oči, ostrý nos. Zaznamenal, jak ho Hlávka pozoruje. Haló efekt probírali ve škole. Budou spolu soupeřit? Tyhle námluvy opravdu nesnášel. V kapse mu zazvonil mobil, hovor sice přijal, ale omluvil se, že je momentálně zaneprázdněn.

„Žena?"

„Rozešli jsme se před lety."

„Tak matka," klesl hlasem Hlávka.

„Jo, byla to máma." Madlenka si překřížil na prsou paže. Jeho výmluvný pohled napovídal mnohé, především to, že se o ní nechce bavit.

Hráškově vymalovaná pracovna, zelená váza, svítilna, trochu ošoupané potahy na sedačce. Na stěně se vlnil na dvou skobách nějaký kobercový dekor, patrně chytil průvan, protože se odchlípl. Doktor naštěstí zelenou kravatu neměl. Při vzpomínce na vojnu Madlenkův tep spíše stoupal, škatulky a hodnosti ho ničily. Možná v něm chtěl doktor tenhle efekt posílit.

„Řekněte mi něco o ní."

„O mámě? Proč?"

„Vy víte."

„Nic mě nenapadá… Počkejte, tuhle mi přišla na mobil anonymní zpráva: VÍŠ VŠECHNO O SVÉ MÁMĚ? Nevěděl jsem, co si o tom myslet."

„A co si myslíte?"

„Zatím nic. To budeme tady takhle nezávazně tlachat?"

„S matkou přece lidem začínají jejich příběhy."

„Doufám, že i s otcem," odsekl komisař. Měl v úmyslu sezení sabotovat, ale Hlávka byl trpělivý a vytrvalý, po téhle drobné slovní kolizi spolu mlčeli určitě víc jak minutu. Proboha, to byla přetlačovaná o ticho! Do místnosti pronikl dým cigarety, někdo venku kouřil. Doktor přivřel okno a poznamenal:

„Nebudeme křičet."

„To ani nehodlám," odvětil komisař. Na co si to hrají, na Jeníčka a na Mařenku? Všechno se v něm bouřilo, kéž by v sobě našel sílu zvednout se a poděkovat, ale cosi naléhavějšího mu nedovolovalo odejít. A nebyla to jenom touha po pomstě.

„Krize otvírají možnosti. Možná právě teď se vám naskýtá příležitost, jak s životním srabem naložit, konečně ho pojmenovat a ne odbýt jen úslovím o krizi středního věku."

„No dobře…" souhlasil Viktor. Prohrábl si vlasy. Uslyšel se, jak mu kolísá hlas. Nebylo lehké hledat odpovídající slova. „Na některé věci jsem citlivý. Třeba na mámu, na svou exmanželku, taky na přítelkyni…"

„Na Sáru Rulíkovou?"

„Sára!" Ne a ne ji dostat z hlavy pryč. Jako když vběhneš do bludiště a už z něho nelze vyjít ven. Klec, která nemá dvířka… a mřížemi je vidět jen výseky toho, co se za nimi děje: lidé a věci utíkají kolem a ty na ně nedosáhneš… „Zmizela loni na Mikuláše. Ale to víte, že?" pronesl Madlenka zádumčivě. „Plánujete si život, čekáte na svou příležitost a najednou je všechno fuč. Jde o rány osudu, nebo naše bytí spělo vlastním přičiněním k takovému konci a vy jste včas neprohlédl?"

„Na to vám nedokáži odpovědět," odvětil Hlávka.

„Měla třicet osm, žádná Maří Magdaléna, spíš tak trochu skandalistka. Před čtyřicítkou jsou ženský nejkrásnější, tryská z nich pořád ještě libido, ale zároveň v sobě mají už náruč matek. To mám rád, chápete, tu dvojroli."

„Může být."

Paměťová stopa mu škrtla v hlavě, vzpomínky zahořely. Z plamínku požár. Tenkrát byl na návštěvě a ozvala se centrála, musel k případu. V hromadě sněhu objevili ostatky mrtvé ženy. Ve čtvrti Vánek na ni narazil správce domu, když uklízel cestu. Prý náhodou.

„Nemám zimu rád, teď už to vím jistě. Kolem Vánoc přišla sněhová kalamita, o měsíc později začal sníh tát. Z krásných sněhových koláčů zůstala břečka a popílek, takový městský plivanec. Sáru našli pod sněhem za kontejnerem s pískem," skápla mu do tváře slza. Rychle si ji setřel dlaní.

„Chcete pauzu?" prohodil starostlivě Hlávka, když se komisař odmlčel.

„Dejte mi pár minut," odvětil Madlenka a šel se provětrat na chodník.

(*První kapitola stejnojmenného rukopisu, který vy*šel *ve vydavatelství OFTIS* v Ústí nad Orlicí)

LITERÁRNÍ ČÁST

Petr Musílek

Povinnosti

V době kdy kolem květy vadnou
i slova musíš odložit
Nabírat vodu sáhnout na dno
stínu co chrání jejich třpyt

Alespoň hlt dát poezii
Bez studu v plášti zedraném
I ona musí přes poušť přejít
Jinak by byla pouhým snem

Kořeny

Co může strom
než růst
kde kořeny má
Co může květ
než k plodům dohořet
I naši touhu
stejná spona spíná
I ona je ten strom
I ona je ten květ

- **Žádná rada už není drahá, všechny jsou předražené.**
- **Zapaluje mu to, hašení ale nechává na ostatních.**
- **Trpaslík chce dogu, netouží po trpasličím pudlovi.**
- **Manželství už dávno není svazkem jenom pro manžele.**

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

JAN STEJSKAL

PRAMENY MINULOSTI

Prásk!

Už jsem nestačil včas šlápnout na brzdu. Chtěl jsem zahnout se svým autem doleva, ale narazil jsem do vozidla, jemuž jsem dával přednost a které neočekávaně na místě zastavilo.

„Člověče, co děláte?“ ozval se ženský hlas z okénka postižené fábie.

„Nečekal jsem, že náhle zastavíte,“ vyslal jsem svou odpověď do stojícího vozidla. Jak jsem zjistil, musela zastavit, protože dodávka před ní se také nehýbala z místa. Popojel jsem, abych dokončil svůj manévr a zabočil doleva.

Řidička zatím poodjela na blízkou odstavnou plochu a vystoupila z vozu. Na chvíli jsem zůstal překvapeně zírat, rovněž tak ona. Pak se její zamračená tvář rozjasnila.

„Tebe bych tu nečekala, Vendo!“

„Ahoj, Jano, kde se tu bereš? A promiň!“

Dlouho jsme se s mojí známou neviděli. Obhlédli jsme její postižené auto, i moje, ale u obou našich vozidel to odnesly jen lišty. Ukázal jsem na malé škrábnutí v zadní části její fábie.

„To nic, to je jen minulost,“ mávla rukou.

Její poslední slovo mi něco připomnělo. Minulost – to je doba, kdy jsme se setkávali na jednom pracovišti, ale také minulost čili historie, která – pokud se dobře pamatuji – nenechávala mou kolegyni nikdy na pokoji.

Slovo dalo slovo a brzy jsme se sešli s Janou v prázdné, ale útulné kavárničce nedaleko chrudimského divadla. Ukazovala mi fotky z dovolené a mezi nimi i obrázek jisté sochy. Hned jsem měl jasno: Byla v Kuksu a ta zkamenělá dáma na obrázku byla „Moudrost“, jedna ze soch slavného Matyáše Brauna. Má dvě tváře – tedy ta socha. (Jana má jen jednu, zato velice krásnou.) Jedna tvář kamenné Moudrosti se dívá do minulosti, druhá na opačnou stranu – do budoucnosti. V ruce drží zrcadlo zobrazující přítomnost.

„Co tam vidí, myslím v té minulosti?“ komentoval jsem prohlídku pohlednice.

„A co asi vidí v budoucnosti?“ odpověděla Jana otázkou.

„To je nejisté,“ řekl jsem, „zatímco druhá tvář je jistota.“

„Myslíš?“ zeptala se podezíravě Jana. „Myslíš, že minulost je nám vždycky dobře známá?“

„Možná,“ řekl jsem vyhýbavě. „O tom ty jako odbornice na minulost přece nemůžeš mít příliš pochybností. Existují přece dokumenty, věci z minulosti, stavby, obrazy, záznamy o událostech – tedy alespoň z minulosti nepříliš vzdálené.“

„A myslíš, že nám dávají správný obraz toho, co bylo?“

„Vždycky ne, pochybovačko," přiznal jsem. „Dokumenty mohou být zfalšované. Ale když je záznamů o stejné události více, mohou nám dát aspoň v obrysech zprávu o tom, co doopravdy bylo."

„Jenže pramen minulosti může být uložen ještě jinde," pokračovala Jana.

Můj tázavý pohled zastoupil nevyřčený dotaz. Jana se na mne podívala s pobavením, zatímco zasouvala do své kabelky své obrázky z dovolené. Pamatoval jsem si z minulosti ten její trochu ironický pohled, který na mne někdy vrhla, když jsem hned neprohlédl její myšlenky. Byla v něm trochu ukryta i shovívavost, s jakou se dívá třeba matka na pošetilost svého dítěte.

Jen abych ujasnil svůj vztah s touto osobností, která mě už dříve inspirovala svou zvídavostí a také mne už nějakou dobu přitahovala: byl založen na společných zájmech, na vzájemném porozumění a hledání moudrosti minulých časů, přičemž náš věkový rozdíl nebyl nikdy na překážku. Jako starší jsem byl pro ni možná určitým zdrojem informací, já jsem zase vítal její názory, inteligenci a bystrost příslušící mladší generaci. Takový tedy byl náš vztah. Nic víc. Bohužel. Tolik na okraj vylíčení pohledu, kterým mne Jana počastovala.

„Nebudu tě napínat, Venoušku," promluvila konečně. „Ten pramen je přece v našich hlavách. V paměti více lidí. Alespoň co se týká minulosti nepříliš vzdálené."

„Myslíš, že lidská hlava – tedy naše paměť – je pramenem jistoty? To, co si pamatujeme, může být přece po čase zkresleno, zveličeno, zabarveno našimi emocemi a podobně."

„To je pravda," připustila, „ale přece jenom vzpomínky jsou významné a je dobré je zachytit, než odejdou se svými majiteli. Doufejme, že je čas zachoval v nezkreslené podobě."

„Dám ti jeden příklad," začal jsem viklat její přesvědčení. Sáhl jsem až do druhé poloviny devatenáctého století. „Tehdy měl v Chrudimi svůj první veřejný koncert Zdeněk Fibich."

„Vím, co máš na mysli," nenechala mne Jana domluvit. „Něco jiného v tisku a něco jiného ve vzpomínkách skladatele."

„Výborně, vidím, že jsi o tom četla můj článek. Fibichův koncert se podle dobového tisku konal 17. dubna 1865, ale podle skladatele 12. dubna. Řídil tehdy v Měšťanské besedě ouverturu ke své první opeře Medea. Jenže podle Fibicha to byla symfonie Es-dur."

„Jako klavírista tehdy hrál Mendelssohnovu Jarní píseň," předvedla své vědomosti také Jana.

„Jenže podle Fibicha to byla jeho vlastní skladba Jaro," namítl jsem.

Krásně jsme se doplňovali a osvěžili vlastní paměť. Čemu věřit? Dobovému tisku nebo paměti velkého skladatele? Nakonec jsme se shodli na tom, že koncerty byly možná dva. Hezký oříšek pro badatele. Jenže já jsem to uvedl jen jako

ukázku nespolehlivosti lidské paměti. Jisté je jen to, že událost se roku 1865 stala a že byla pro mladého umělce velmi významná. Podobných příkladů by bylo jistě mnoho. Nevím, proč jsme zavadili zrovna o Fibicha.

„Připouštím, že naše paměť – alespoň co se týká různých faktů – nemusí být stoprocentně spolehlivá. Je tu však jiná věc. Emoce, pocity. Mění se také s přibývajícími léty? Jsou skutečnosti, které by neměly být zapomenuty. Třeba vzpomínky na příkoří, kterého se některým lidem dostalo. Je možné vymazat pocity lidí, kteří prožili nějaké nepěkné okamžiky?"

„Na příkoří se špatně vzpomíná. A posluchači či čtenáři nemívají vždycky zájem. Byl jsem na jednom shromáždění lidí postižených politickými událostmi. Stěžovali si, že mnoho lidí nemá o zveřejnění jejich osudů zájem. Jeden z nich si postěžoval: Dnes se to sice ještě tiskne a vysílá, ale málo lidí má o to zájem, a za deset let už to nebude chtít nikdo tisknout a vysílat – a za dvacet let to už nebude pravda."

„Pravda je," navázala na má slova Jana, „že jsou to vyprávění neveselá a osudy lidí si jsou často velmi podobné. Suchá fakta dokumentů jsou sice důležitá, ale nejsou moc přitažlivá. A já bych chtěla vědět něco o emocích, o přáních a osobních vztazích, prostě to, co lidé prožívali při různých křivdách a jak je prožívají dnes. Myslím, že silné zážitky z paměti jen tak nevymizí. A proto považuji vzpomínky za důležitou součást poznání minulosti."

Venku byl hezký slunný den a mně se už nechtělo příliš přemýšlet. Čas plyne a my se snažíme zachytit minulost, zatímco přítomnost nám protéká mezi prsty.

„Něco bych pro tebe měla," řekla nečekaně Jana. Zbystřil jsem pozornost.

„Máš zítra čas?"

Znělo to jako pozvání na rande. Ale hned jsem si uvědomil, že Jana má za lubem čistě pracovní zájem. Na rande bych ji měl pozvat já. Ovšem v našich letech… Nevím, kolik Janě vlastně bylo, ale myslím, že do padesátky jí moc nechybělo. Alespoň podle toho, co pamatovala. Ale to jen tak na okraj.

Na naši schůzku přijela Jana autem a vyzvala mne k nasednutí. Byl jsem překvapen. Místem našeho setkání neměla být badatelna, ani kavárna. Zavánělo to dobrodružstvím. Co má ta nevyzpytatelná osoba za lubem? Jaký výlet si vymyslela?

Váhavě jsem usedl do vozidla. Přiznávám se, že to byla jednak zvědavost, která mě velela přijmout pozvání, jednak přitažlivost této osobnosti. Znali jsme se z dřívějších časů, kdy jsme měli možnost spolupracovat jako učitelé na jedné škole. Tato spolupráce netrvala dlouho, Jana brzy změnila pracoviště. Od té doby jsme se nevídali, ani jsme nijak nekomunikovali. Až teď po letech. Já už skoro v seniorském věku, ona dosud krásná a relativně mladá dáma.

Naše cesta nevedla daleko. Minuli jsme Medlešice a v Mikulovicích jsme zahnuli z hlavní silnice doprava. Mikulovický kostelík je na mírném kopci zdaleka

vidět – a právě to byl cíl naší cesty. Vlastně zastávka. Čekal jsem s dostatečnou dávkou napětí, co má Jana za lubem.

Zůstali jsme sedět v autě, protože venku trochu víc foukalo. Jana sáhla do kabelky a vytáhla z ní velkou obálku s nápisem „Útěky". Pohlédl jsem na ni tázavě. Mlčela a teprve po chvíli podala vysvětlení: „Příběhy lidí. Osudové události. Minulost zachycená ve vzpomínkách. A téměř ve všech to stejné – nezměrná láska k vlasti, k domovu."

„A co s tím? Co máš na programu?"

Pokrčila rameny. „Chci, aby dnešní mladí lidé věděli, co předcházelo jejich příchodu na svět."

„To tě obdivuji."

Možná ji moje slova připadla trochu ironická, ale myslel jsem to vážně. Útěky. Proč zrovna tohle? Vyslovil jsem otázku nahlas a dodal: „Když někdo utíká, musí ho někdo honit. A proč ses vůbec do toho dala?" řekl jsem trochu nechápavě.

„Možná poznáš brzy odpověď. Chtěla bych hlavně znát tvůj názor. Půjčím ti něco z toho k přečtení. Máš-li ovšem zájem a čas."

Zvědavost mi nedala a pochopitelně jsem souhlasil. Ale proč jsme zrovna zde, u mikulovického kostela?

„Kostely bývaly často útočištěm pronásledovaných, jak jistě víš," dostalo se mi vysvětlení. „Tohle je jedno z mnoha podobných míst. Jenže pronásledovatelé se nezastavovali před násilím ani v těchto posvátných prostorách. Jeden z postižených se skrýval právě zde. Tak jsem to chtěla tady trochu poznat."

Pořád jsem nechápal, o koho jde, ale Jana mne nenechala dlouho čekat. Podala mi obálku a mně se tak dostal do ruky jeden z příběhů, které jsem měl během krátké doby poznat. Jeden z lidských osudů, na něž by se nemělo zapomenout. V té chvíli jsem netušil, že na mne čeká ještě více vzpomínek pamětníků, kteří se navracejí do svých bývalých domovů, aby nám dali možnost poznat své pocity a prožitky z trpkých dob mládí i ze současnosti.

(Úvod ke knížce OZVĚNY MINULÝCH LET)

- **Starým pravdám je odzvoněno do doby, než se ulijí nové zvony nebo náboje.**
- **Stěhování národů: z jeskyní do bunkrů.**
- **Psaní pamětí – příprava na život.**

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

JINDŘICH TOŠNER

PŘIJÍMACÍ KANCELÁŘ

Jsem tady dobře
na cestě do hrobu
jde o to zemřít dřív
než děti prohlédnou naši podobu

dál je to jenom rutina

v závrati výtahem
nebo volným pádem hvězd
zavadí žmolka krvinek
o srdeční komoru

u dveří
známý biletář zapomene
utrhnout vstupenku
Svatý Petr nastaví svou tvář
beránci poklonu

NEMÁM CO NA SEBE

Portýr je bdělý
než pacienti kabáty převléknou
vtiskne jim na dlaň
žeton lítosti
žlutý praporek pro anděly

na vojnu a do špitálu
je dobré nosit staré šaty
kdo ví kdo
a kdy
se pro ně vrátí

ŠTĚPÁNKA SAADOUNI

KUS ŽIVOTA TĚŽKÉHO

Pokaždé, když se v noci probudím, poslouchám, jestli ještě dýchá.

Po té druhé mrtvici už nikoho nepoznává. My mu nerozumíme a on nerozumí nám. To, že vás ráda vidím, paní redaktorko, vám poví tohle srdíčko. Já peču moc ráda. Můj táta byl krejčí, s maminkou se brali ve Vídni. Byli na svoji dobu pokroková, maminka si psala dokonce vlastní kuchařku. Ale protože byla Vídeňačka a dva jazyky se jí pletly dohromady, psala to česko-německy. Třeba, dej tam půllitr milch a 20 deka butter. Když se stěhovali do Čech, tak tu kuchařku zahodila. Prý se za ni styděla, ale já si myslím, že si ji měla schovat. Dneska by měla možná velkou cenu.

On vám má občas jasné chvilky. To nás poznává a mluví na nás, jako kdyby se nic nestalo. Ale pak je najednou konec. Někdy zase mluví úplně z cesty. Venku třeba fouká vítr, je podzim, on se najednou vzbudí a z ničeho nic povídá, Květuško, padají třešně. Takhle je to s ním.

Měla jsem ještě bratra a sestru. Pořád na ně myslím. Hlavně na bratra. Ve dvacátých letech to byla taková móda, že když se měli dva rádi a viděli před sebou nějakou překážku, jako že jim někdo doma tu známost nepřeje, tak si vzali život. Bratr se zastřelil zrovna na Silvestra. Sousedi nám to přišli povědět až na Nový rok. Jeho milá ještě ten večer zpívala na besídce a pak bylo slyšet jen dva výstřely za kapličkou. Pamatuji si, jak jsem stála u okna a brečela. Sestra se pak vdala do vedlejší vsi za nějakýho Bártu. Žádná velká láska to nebyla, ale k čemu láska, bratrovi to štěstí nepřineslo. I tak spolu měli pět dětí. O tom nejstarším říkávala, ten je nejhodnější A taky byl. Ale brzy zemřel na leukémii. Na hřbitově má pomníček.

Můj děda měl statek a dva syny. Starší umřel dřív, než ho stačil podědit. Tak děda napsal tatínkovi do Vídně, musíš přijet. To se už pomalu s maminkou zařizovali. Ale statek je statek. Maminka měla tenkrát spoustu ubrusů a deček. Všechno do městského bytu. Musela to rozdat nebo prodat. Však to taky obrečela.

Já jsem si vzala do hlavy, že budu učitelkou. Když jsem začínala, byl zrovna rok dvaačtyřicet. Učila jsem u nás na vesnici, ale za pár měsíců mi ředitel řekl, holka, už tě tady nechat nemůžu, chtějí tě jinde. Učila jsem němčinu. Do školy jsem jezdila deset kilometrů, v létě na kole, v zimě na lyžích. Vystřídala jsem těch malých vesnic asi šest, nebo to bylo víc, už nevím. Moc ráda na to vzpomínám. Lidé tam byli obyčejní, ale vděční za každou maličkost. Doprava žádná tenkrát nebyla, tak jsem si koupila motorku. Děti, jak mě slyšely, tak mi běžely kus naproti a křičely, paní učitelko, svezte nás! Bylo jich vždycky nejmíň deset a na motorce bylo místo jen pro jednoho. Když jsem odtamtud odcházela, tak mi školní referent napsal básničku. A proč jsem tam nezůstala? Ale ochomýtal se kolem mě jeden pán a já si usmyslela, že si ho musím vzít. Nikdy by mě nenapadlo, že člověk může takhle skončit. Dřív mohl lámat skály a teď se ani sám nenají.

Ukázala bych vám kroniku, ale musela jsem ji vrátit. Neměla bych na to teď čas, ani myšlenky. Začaly mě bolet ruce. Nejdřív zápěstí, potom až k rameni. Nemohla jsem bolestí spát. Nakonec jsem musela na operaci. Ty jizvy nejsou ani vidět, ale nemám už v rukách takovou sílu. Navíc ho teď musím zvedat, mýt a převlíkat, aspoň že mi děti pomůžou.

Pamatuji si, jak k nám v padesátých letech přišel na dvůr předseda z národního výboru a jenom prohlásil:na nic nezeptal. A já hloupá, tenkrát tu kroniku vzala a ještě mu poděkovala. Jinak na ty roky nerada vzpomínám. Učitel tenkrát musel chodit po vsi a přesvědčovat lidi, aby šli do družstva. Někde na něj vzali vidle, jinde mu rovnou natloukli, ale to už je všechno pryč. Ti, co do družstva nechtěli, už mi to dávno odpustili a vidle na mě nikdo nevzal. Tehdy u nás stála ještě stará škola. Hráli tam divadlo, jak se Ivánek stal princem. Lavice tam byly tenkrát na rozsypání. Hotová hanba. Tak jsem na schůzi ve sborovně prohlásila, že by se měly koupit nové. Ředitel se na mě jenom podíval, a povídá: „Kde na to chceš, soudružko, vzít?“ tak jsem si poradila jinak. Ještě než začalo divadlo, vystoupily

před publikum děti a začaly recitovat: „Ta naše školička, je jako kytička. Jenom nám velice, chybějí lavice. Kdo chce a může, ať škole pomůže…“ Doma se báli, že mě za to zavřou. Tenkrát šli lidi do kriminálu a na uran za mnohem menší hloupost. Ale já si řekla, co se mi může stát? Copak to chci pro sebe? Možná jsem měla víc kuráže a míň rozumu. Lavice jsem zkrátka objednala a peníze najednou byly.

Pak se začala stavět škola nová. Učila jsem tam s Liduškou Hladíkovou. Měly jsme tenkrát spoustu nápadů. Když je člověk mladý, má chuť dělat všechno možné. Tak jsme se pustily do zahrady. Ani nevím, jak jsem to stihla. Snad proto, že jsem měla doma pochopení. To každá nemá. Kolik ženských se mi chodilo vyplakat. Ten pil, ten byl samá ženská, ten přišel domů, lehnul na kanape a jídlo se mu muselo strkat až pod nos. Vstal jen, když šel do hospody. Však jsem ty svoje doma neošidila. Ráno jsem vstávala ve tři hodiny, abych všechno stihla, spát jsem šla v jedenáct. Teď se ta síla někam vytratila. Najednou se ráno probudíte a všechno je pryč.

Berte si, to byste mě urazila. Myslela bych si, že vám nechutná. Tyhle rohlíčky jsou domácí. Když jsme měli doma řemeslníky, běžela jsem hned ze školy péct. Třeba až z osmi dávek. Chlapi si pochutnali a říkali, paní učitelko, to je dobrota, co do toho dáváte?

Chodíval k nám nějaký Koten. Dopadl špatně. Měl rakovinu. K posledku už jenom ležel, koukal do stropu a s nikým nemluvil. Jen dva dny před smrtí se probral a povídá, kdyby tak byly ty rohlíčky, co dělala paní učitelka. To víte, že se mi to doneslo. Všeho jsem nechala a napekla celou mísu. Alespoň si na nich naposledy pochutnal. Je to pravda, že jsem dostala někde v pětasedmdesátém diplom a titul zasloužilá učitelka. Snad jste, paní redaktorko, nepřišla kvůli tomu? Pro diplom jsem to nedělala. A pak už je to všechno dávno pryč.

Po škole jsem vedla kroužek ručních prací. Někdo to dělal pro čárku, ale já ty děti mohla aspoň líp poznat. Když jsem se na ně dívala, viděla jsem jejich mámy a táty. Většinou i ta povaha bývá stejná, jablko opravdu nepadá daleko od stromu.

Často se mě ptali, proč nejdu učit do města. S tím diplomem by mě tenkrát brali i v Praze. Ale co bych tam dělala. Zvykla jsem si tady. Snad jen na vesnici si lidé vidí víc do talíře. Jestli je to špatně nebo dobře, nevím.

Tam dole u rybníka bydleli nějací Šimkovi. Jejich děda byl tak trochu zvláštní. Celý den seděl před chalupou na lavičce, v hubě měl fajfku, když šel někdo kolem, tak ho zdravil dvakrát. Dobrý den a nashledanou. Byl to podivín. Jednou přišel do vesnice kantor, který se tu chtěl ucházet o místo. Nejdřív ale chtěl vědět, jak to tady vypadá. Nejdřív ale narazil na Šimka. Dal se s ním do řeči a pak se ptal, jací jsou tady vlastně lidi. Šimek přehodil v hubě fajfku z jedné strany na druhou a povídá: „Tady jsou, milej pane, lidi dobytek a prasata.“ Ten učitel už dál nešel.

Já mám lidi ráda a nikdy jsem si nedovedla představit, že bych měla přestat učit. Na jednotřídce jsem vydržela do důchodu a ještě šest let přesluhovala. Nedokázala jsem se toho zřeknout.

Tak jsem chodila vypomáhat do školky. Pak do kuchyně. Když byla nemocná pošťačka, nosila jsem za ni poštu. Do družstva jsem chodila vybírat brambory, vedla knihovnu. Někdo si asi myslel, že to dělám pro peníze nebo abych se zavděčila. Ať si každý myslí, co chce. Těžko bych to vysvětlovala. Že jsem byla celý život na něco zvyklá a neumím se toho zřeknout. Někdo se bojí nemoci, já mám strach ze samoty. Z toho, že skončím někde mezi čtyřmi stěnami a nebudu si mít s kým promluvit. A také kvůli němu.

Člověk přece není ze dřeva. Někdy se mi zdá, že už to s ním nevydržím. Co večerů jsme si spolu povídali, a teď mě už ani nevnímá. Nebo jenom blábolí nesmysly. Chvíli mu vůbec nerozumím. Je mi toho všeho líto. Toho, co bylo a co je najednou pryč. Toho, co nikdy nebude jako dřív. Snad jenom horší. Někdy mě popadne vztek, když to jeho mumlání slyším. Chce se mi brečet a musím ven, abych na něho nezačala křičet nebo po něm něco nehodila. Někoho tam venku vždycky potkám, popovídáme si a je zas všechno v pořádku. Vrátím se domů, natřesu mu polštář pod hlavou a říkám si, ty náno hloupá, co si vykřičíš, vždyť by ti stejně nerozuměl.

Vždycky jsem byla pyšná, kolik toho zastanu. Ale teď už to nejde. I tu kroniku jsem musela vrátit, neměla bych na to čas ani myšlenky a on je na tom špatně, čím dál hůř. Někdy si přeju, aby to netrvalo dlouho, aby se moc netrápil. Snad je to lepší, když člověk neví, co ho čeká. Někdy si tak vzpomenu na tu básničku od Wolkera. Smrti se nebojím, smrt není zlá, smrt je jen kus života těžkého, to čeho se bojím je umírání.

- **Želva – ochranná přilba s vlastním pohonem.**
- **Modli se a pracuj, abys mohl dát na modlení!**
- **S blýskáním na lepší časy je lépe počkat – až po bouři.**
- **Zubař – lékař vytrhávající věci ze souvislostí.**
- **Jít za svým snem předpokládá, spustit nohy z postele na zem.**
- **Má něco s očima – vidí si jenom na špičku svého nosu.**
- **Jak se zdá, naše výzvědná služba by docela dobře vystačila s plecháčkem na uchu.**

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

MONIKA HOJNÁ

Zrození

si nás otevírá
v nejtvrdších místech skořápek

Kdykoliv
cinkne zobáček kuřete

a kdykoliv
problesknememe novým pocitem,
námětem pro nekonečnou báseň

(Miloni Čepelkovi)

.....

Vyloupla jsem se
z tvé samoty
jak odraz sebe samé
ve výkladních skříních.

Já jsem tě u sebe vnímal,
jen se tě nešlo dotýkat,
říkáš.

Zlehka jsi zkoušel
hmatat
pouliční lampu,
lavičku,
ve všem jsem pro tebe
byla.

Já tehdá ale
s někým jiným
žila.

Až jednou jsem šla
snad pro mlíko
a zahlédla se
v tvém objetí.

JANA MATERNOVÁ

PÁNI

„Páni!“

Pomóóc! Potřebuji urgentně vodu! Není mi OK. Už nějakou dobu se na mě valí kdeco a zasypává mě to jak popílek z rozdováděné sopky. Nejdřív to byl jen docela nepatrný poprašek, se kterým si hravě poradila vydatnější večerní sprcha. Jenomže sopka poslední dny stupňuje svou aktivitu natolik, že jsem pod značnou vrstvou stěží odstranitelného popílku. Je to tíha. Doufám v sílu velké bazénové vody a v energii z plavání. Mám to vyzkoušené. Mělo by to zabrat. Nejprve zaberu já. Zase si představím, že ze všech nahromaděných starostí, únavy, bolesti i beznaděje vykopu a vyšplouchám všechnu vodu z bazénu. Takovou dám do svých

temp sílu. A vydaná energie se mi hned nato několikanásobně vrátí. Je to zvláštní. Je to nepochopitelné. Čím víc ze sebe dám, tím víc do sebe dostanu. Nemůžu se dočkat. Potřebuji dnes tenhle zázrak mnohem víc než jindy.

Je jaro. Krásné jaro. Začátek května vždycky bývalo moje nejoblíbenější období z celého roku. Otevřu ráno okno a vůně rozkvetlých stromů mi provoní snídani. Opět se všechno zelená, zase je svět barevný. To je ale jediné, co se s jistotou vrací. Co zůstává rok co rok stejné, co se nemění. Všechno ostatní je jinak, než bylo vloni, předloni… Je mi z toho smutno a bolí to. Doopravdy. Moje nohy mi vyhlásily stávku. Copak stávku. Tam by ještě mohlo dojít ke vzájemné dohodě a smíru. Ony se to rozhodly vzdát úplně. Pravda, mají na to tak trochu právo. Mají toho za sebou nemálo. Nakládala jsem jim. Ony by si zatím ve svém poúrazovém stavu zasloužily mimořádnou péči a úctu. Nutila jsem je běhat stále víc, abych si splnila svůj sen o maratonu. Teď můžu na maraton směle zapomenout. Nohy už se odmítají rozběhnout. A když je síla vůle přemůže, vynahradí si to hned vzápětí. Odmítnou jednoduše chodit. Bolet už nepřestávají ani v noci a křečemi se hlásí, i když se jen tak povalují pod stolem. Už pár týdnů neběhám a jsem z toho hodně nervózní. Je to absťák. Jsou chvíle, kdy se mi nedaří vnímat realitu kolem mne, protože hlava proplouvá hladinami mrákot. Tělo se třese touhou po zátěži. Srdce zlenivělé stálou, nenáročnou frekvencí upadá do letargie a nedrží rytmus. To je pak úplně obyčejně všední den jako výstup na hodně vysokou horu. Bez nosičů. Chodím se nenápadně dívat do zrcadla, zda už nemám záda sehnutá jako osmdesátiletá stařena. Horní část těla by se tak jen přizpůsobila reálnému stáří dolních končetin. Mám nohy vrásčité ženy s bílými vlasy. Ač je mi něco přes čtyřicet a mnozí mi hádají míň.

Stav mysli následuje stav těla jako věrný pes svého pána. Jak těžce se mi chodí, tak těžce se mi myslí. Anebo je to skutečně tak, že nároky a požadavky mých dětí stoupají po nekonečné křivce k neexistujícímu vrcholu? Stále se něco děje a já mám být přitom. A když ne přímo na místě, pak bych měla alespoň balit tašky a batohy, smažit řízky, podepisovat souhlasy a prohlášení zákonných zástupců, shánět lékařská potvrzení, přešívat kostýmy, vyřizovat termíny… Prostě být správným rodičem, který své děti plně podporuje v jejich bohulibých aktivitách. Víkendy už nemám šanci odlišit od pracovního týdne. Nezbývá mi ani chvilka pro sebe. A když by mi přece jen mohlo být přáno a přede mnou by se nečekaně zjevilo volné odpoledne nebo dokonce celá sobota, můžu si být jistá, že mě v mailové schránce zaručeně čeká nová zásilka překladů nebo pozvánka na nějaké nezbytné školení. Moje dny nemají jedinou skulinu. Nejsou ementálem prošpikovaným příjemnými dírami. Jsou flákotou tuhého hovězího, ze kterého se hodně těžko ukrajuje. Jsem unavená.

Jsem unavená přesto, že jsem vdaná. Jsem o to unavenější. Říká se tomu manželská krize. Po téměř dvaceti letech mě poprvé napadá nehezká myšlenka,

že manželství není vždycky výhra. V posledních měsících mě zahrabává ještě hlouběji, než by samotnému spadu sopečného prachu odpovídalo. Nepodává mi pomocnou ruku, když se vracím do neuklizené domácnosti. Ani když se na mě sesypou žádosti mých synů a dcer. Moje manželství se stalo odjištěnou zbraní, jejíž hlaveň mě neustále sleduje.

Bože, kéž bych se už ponořila do slané vody lázeňského bazénu a užila si hodinku ze života bezstarostného delfína. Ještě dvacet kilometrů po povětšinou rozkopaných silnicích ověnčených nelítostnými semafory. Někde v těch hojivých vodních vlnách proplouvají vzpomínky na poslední mailové zprávy od kamaráda. Úzkost mi útroby přeměňuje v kameny, když pomyslím na jeho klopýtavé zpovědi. Je jich pomálu a jsou přespříliš stručné. Vždycky se mi dařilo číst mezi řádky, které jsme si s potěšením vyměňovali jak květiny ve váze. Neprozradil mi, proč najednou musím luštit pouze mezi jednotlivými slůvky. Vím, že mi chce sdělit víc, než sděluje. Dělá mi to ale příliš těžké. Jako postupně odkrývané tajemství mi v každé další zprávičce napovídá, že neprochází svými dny poskočným krokem. Zakopává. S čímsi bojuje, pro cosi se trápí. Z důvodů, které zná jen on, nemá odvahu vylít na mne další kýbl nepříjemností. Záleží mi na jeho štěstí, ale nevím si rady. Na moje dlouhé vyprávěnky mi odpovídá jednou holou větou. Přestal mě oslovovat, přestal mě zdravit. Přestože o náš jedinečný přátelský vztah nechce přijít. „Jsem rád, že jsi mě ještě nehodila přes palubu…“ napsal mi v pondělí ráno. Proč bych měla, a zda je někdo, kdo ho přes palubu hodil, to netuším. Mám z toho hlavu zase o něco těžší. Zoufale potřebuji chvíli nemyslet. Doufám, že delfíni si z ničeho hlavu nedělají. Míním si na něj totiž příští hodinku hrát.

Vystupuji z auta na parkovišti před lázeňskou kolonádou. Nevěnuji jí příliš pozornosti, i když vím, že jsem v bezprostřední blízkosti kouzelné oázy klidu. Neustále spěchám. Žene mě neklid, který mě už téměř neopouští. Teď spěchám do té vody. Projíždí mnou děs, jak si ani tohle ukradené dopoledne nedokážu vychutnat. Už, už, abych dala co proto neposlušným nohám a rozpumpovala moje líné srdce. Jakoby se mu namísto tvrdé práce zachtělo hrátek s láskou. Moje srdce mi chce pomoci přesměrovat můj dosavadní běh životem na procházku s rukou v něčí ruce. Vím, čí ruka by to měla být. Je to ale nepřípustně odvážná myšlenka. Bráním se jí. Nesmírně se bojím nepochopení. Snažím se proto udržet si svoji rychlost. I kdyby měla být přes dovolený limit. S případnými postihy se už nějak vypořádám.

O tři auta dál právě zaparkoval větší vůz. Snad je to mikrobus. Otvírají se postranní výsuvné dveře, ale nikdo nevyskakuje. Tohle dění přitahuje moji pozornost. Až nepříjemně to připomíná téměř každodenní skutečnost našeho rodinného cestování. Ze sedmimístného auta vylézají naše čtyři děti porůznu. Často zadním prostorem kufru. Tady je zatím nepřiměřený klid. Obdivuji poslušnost malých pasažérů. Nikde žádná nedočkavost, nikdo se bezhlavě nevrhá pod kola

dalších projíždějících aut. Dvě ženy na předních sedadlech spolu ještě prohodí pár slov, než vystoupí a pustí se do akce. Dost složité akce. To nelze přehlédnout hned od jejich prvních pohybů. Dříve než ta štíhlejší blíže ke mně pomůže z vozu prvnímu dítěti, druhá, silnější vytáhne ze zadní části vozu kolečkové křeslo. Zručným, perfektně zvládnutým manévrem jej ve vteřině rozloží a za okamžik vedle něho stojí druhé, o něco menší. Drobná plavovláska nese na rukou děvčátko. Neodvažuji se odhadovat, kolik mu může být. U těchto dětí se to od pohledu většinou nepozná. Holčička je ještě mnohem hubenější než její ošetřovatelka. Nožky a ručky má jako dvě hůlky, které mi běžně servírují k mému oblíbenému sushi. Kroutí se jí do nepřirozených vývrtek a vývratů, které děvčátko se zkrabaceným obličejíkem nemá ve své moci. Černovlasá kolegyně už stačila naplnit druhý, menší vozík. Sedí v něm hodně roztomilý chlapeček, který se bez přestání směje monotónním smíchem v nezvykle vysoké tónině. Ze třetí řady sedadel opatrně vystupují další čtyři chlapci. U přední kapoty poskakuje ještě jedna dívenka. Není mi jasné, odkud se ona vzala, ale nijak se tím nezatěžuji. Líbí se mi její veselí. Napřímenými ukazováčky obou rukou ukazuje na bazén a s pusou vysloveně dokořán vydává skřeky nadšení. Je poněkud buclatější ve tváři i jinde. Bezpečně vím, o co jde. Mám dnes štěstí. Potkala jsem zářivé dítě. A možná nejen jedno. Mezi chlapci jsou jistojistě nejméně další dva seslané do života s Downovým syndromem. Vada, jíž se obávají snad všechny maminky v očekávání. Taky jsem se bála. S přibývajícím věkem a počtem těhotenství stále víc. Není možné necítit úzkost při pomyšlení, že by se mělo narodit takto postižené děťátko. Přitom jsou to šťastné děti. Šťastnější než my „nedowňáci". Jejich srdce překypují láskou, kterou žijí a rozdávají ji svému okolí s takovou štědrostí a upřímností, že to ani napodobit nedokážeme. Nejsme zkrátka takoví. Nebyli jsme pro to stvoření. Oni objímají z čiré radosti a rozdávají své dobro, kterého jsou plné. Tohle všechno o nich vím. Přesto jsem ráda, že moje děti jsou, jaké jsou. Nemůžu si pomoct.

Zajímá mě ta neobvyklá skupinka, která dnes s největší pravděpodobností bude plavat se mnou, ale snažím se necivět. Chci, aby se cítili, že na svět patří úplně stejně jako já a jako každý jiný život. Procházím kolem nich a nechávám si v uších doznívat neobvykle naladěné hlasy a hlásky. Najednou mi moje bolavé pohyby připadají tak lehké, rychlé a snadné oproti těm, které nechávám za mnou. Než dojdu ke vchodu do bazénu, mám nejméně třicetimetrový náskok. Začala mi dnešní lekce sakra silného poznání, ale uvědomím si to až později. Teď už fakt pospíchám do záchranné náruče vody. Vibrace neklidu stále parazitují na mém těle. Projdu sprchou a vyhlásím jim válku.

V bazénu je ticho. Hladina je jak vyleštěné zrcadlo. Nebývá tu nikdy mnoho návštěvníků a dnes je jich ještě méně. Několik starších lidí si nahřívá kosti ve vířivce, dalších pár postává pod chrliči vody v malém, teplejším bazénu. Obě atrakce ignoruji. Jsem tu přece proto, abych si dokázala, že na to stále mám. Že se

nic nezměnilo. Stále ještě toužím po mém starém, dobře známém světě. Dávat si do těla, abych tak byla připravená na všechny ostatní úkoly a nástrahy, které mi někdy připomínají nenáviděnou lebedu v polích. Vytrhnete jeden stvol a můžete si být jistí, že do dvou dnů vám opodál vyroste nový. Pole nikdy nezůstane bez plevele. A to není třeba ani zalévat. Mě každý den také zaručeně přichystá něco nového, s čím je třeba se poprat, abych obstála a mohla jít dál. Stále mám pocit, že se to dá natrénovat. Mám v plánu nejméně šedesát bazénů. A když dám víc, nebude to rozhodně na škodu. Hodlám využít vyměřený čas do poslední sekundy, tak jaképak otálení ve vířivce. Kdepak, to není nic pro mne.

První dvacítku plavu v úplně klidné vodě. Poté však přichází skupinka výletníků ze stacionáře pro postižené. Už jsem na ně téměř zapomněla. Tak moc se soustředím na správné záběry. Vyžaduji od nich stoprocentní účinnost. Nemám dnes sice s kým soupeřit, ale vždycky mohu překonávat sama sebe. Po očku sleduji poskakující ručičku na bazénových hodinách. Vůbec to nevypadá špatně. Jsem ve třetině mé obvyklé dávky. Když nepovolím, a to tedy nepovolím, mohla bych se dnes obdarovat hodně slušným časem. Na osobák zatím nepomýšlím. To by mě musely nohy poslouchat i v poslední desítce, kdy už toho mívají „plná kolena".

Jak se tak hlava zabývá úvahami a tělo se, seč může, snaží dostát jejím pokynům, připlete se mi do dráhy nečekaný objekt. Netuším, kde se tu vzal. Je to silné tělo komíhající se v opačném směru. Navíc zády ke mně, takže jeho reakci na blížící se střet nelze očekávat. V poslední chvíli zajíždím do hloubky a ono prapodivné monstrum podplouvám. Jsem dva metry od obrátky. Za okamžik mám tu nevítanou velrybu na očích. Mává rukama do všech stran, odráží se nohama ode dna a pokouší se udržet v poloze na zádech. Svoje neumělé cachtání doprovází hlučnými výkřiky dětinské radosti, která se s objemností těla jaksi neslučuje. Přesouvám se do vedlejší dráhy a dostávám se do bezprostřední blízkosti tohoto veselého plavce. Je to chlapec patřící k nim. K těm, pro které je dnešní dopoledne obrovskou, neskrývanou radostí. Na břehu stojí jeho ošetřovatelka a nespouští z něho oči. Napomíná jej za jeho nepozornost, pro kterou mohl způsobit kolizi. Je mi líto, že ho napomíná. Mně to pranic nevadilo. Já se pro to na něho nezlobím. Naopak. Jeho společnost je mi v jinak prázdných vodách příjemná. Dětská duše v téměř dospěláckém těle tu září jako slunce, jehož paprsky zasahují i tu moji churavou duši. Jako kdybych dostala zázračnou pilulku s okamžitou účinností. Začínám si všímat dění kolem mne. Zapomínám na má předsevzetí být dnes hodně rychlá a výkonná. To, co vidím, mě samo léčí. Bez vlastního přičinění. S každou minutou se cítím mnohem líp.

Oči zalité vodou a kapky na řasách mi poněkud rozostřují živý obraz okolí bazénu. Po celou zpáteční délku nechávám hlavu nad vodou, což normálně nedělám. Rozházím si tak pravidelnost nádechů a výdechů, která je pro konečný výsledek rozhodující, ale je mi to jedno. Chci být jednoduše při tom. Dokonce se v jedné

chvíli přistihnu, že mám nutkání vyskočit na břeh a přiložit ruku k dílu. Nepohyblivé děvčátko na vozíku se drobné plavovlásce nedaří upnout do záchranné vesty a následně nadzvednout hned na poprvé. Možná je to kluzkým povrchem dlažby. Nebo celkovou vlhkostí vzduchu, která se tu sráží na našich pokožkách a vytváří nepatrné krůpěje. Navíc je děvčátko neklidné, možná vylekané. Bezpečí svého pojízdného křesla opouští s nevolí. K vířivce je to ale jen pár kroků. Když se plosky jejích chodidel poprvé dotknou hřejivé koupele, objeví se na křehké tvářičce tak kouzelný úsměv, že sám mistr malíř by nevymaloval krásnější. Vesta dívenku dostatečně nadnáší. Navíc má kolem sebe známé kamarády, takže strach se rozpustil ve vodě jako zrnka soli. Postupně se vířivka naplní do posledního místa. Stává se z ní nádoba neobyčejné kumulace štěstí. Děti s nejrůznějším postižením jsou jako vesele barevný pouťový kolotoč vyzvánějící zvonky mnoha krásných tónů. Dívám se a jsem nádherně zmatená. Je mi moc dobře a to jsem ještě neuplavala ani polovinu toho, co jsem zamýšlela. Mezi těmito lidmi je mi dobře. V dráze vedle mne se už vystřídali ti zdatnější. Je mi jasné, že pro ně platí pravidlo „jednou a dost". Napadá mě, jestli pro ně není voda ve velkém bazénu příliš chladná. Jeden chlapec, hodně pohledný chlapec se však vrací ke schůdkům. Oběma rukama divoce rozhazuje na všechny strany. Je vzrušený silou předchozího zážitku a prosí o jeho opakování. Prohlížím si ho z větší blízkosti. Může mu být asi šestnáct let. Myslím, že u děvčat by mohl mít úspěch. Jemná, přitom již téměř mužská tvář olemovaná černými, moderně sestřiženými vlasy. Široká ramena. Přiměřeně silné paže, štíhlé boky a krásné, rovné nohy z něj dělají hodně pravděpodobného idola ženských srdcí. Na fotkách by ohromil. Se svým handicapem ho však žádná podobná budoucnost určitě nečeká. Kdo ví. Možná je to tak dobře. Je tak příjemný, že mu v jeho usilovném škemrání fandím. Já bych mu to dovolila. Já ano.

Další snůšky něžných emocí se mi dostává hned vzápětí. Černovláska bere krásného chlapce přátelsky kolem ramen. Něco mu se zřetelnou artikulací říká do ucha a míří s ním ke skokanskému můstku. Trošku ve mně zatrne, když se krasavec s dopomocí vyškrábe nahoru, mnoha drobnými přešlapováními si porovná chodidla k okraji můstku a s hlasitým hlaholem skočí do vody. Byl to spíše krkolomný pád než skok, ale co na tom záleží. Chlapec po svém veleúspěšném pokusu odchází ke zbytku svých kamarádů. Sděluje jim svůj zážitek s takovou živostí, že nám, o zdraví bohatším, by ani seskok padákem bez instruktora nedokázal tak dokořán otevřít bránu společného sdílení.

Hodinové ručičky mě upozorňují, že je čas pokračovat dál. Mým životem dál. Nevím, jestli se mi chce, nebo nechce. Jsem někde na rozhraní. Mám strach, že ve mně nikdy nebude tolik radosti jako v těchto závadných tělech s nadstandardními dušemi. Odcházím do sprch a rozhoupávám misky vah. Na levou kladu lidská těla, na pravou s respektem opatrně pokládám naše duše. Jazýček vah se

ještě nestačil ustálit, aby mi ukázal, na kterou z misek jsem naložila víc, když jsem svědkem dalšího šokujícího představení.

Vodou rozjasněná „dowňačka“ poskakuje k toaletám. Samozřejmě, že má s sebou doprovod. Trpělivá pečovatelka jí pomáhá usadit se na prkénko a nechává dveře pootevřené, aby dívku neztrácela z dohledu. Ta si zpívá. Zpívá úžasně. Nahaté buclaté tělíčko poskládané z faldíků sedí na záchodové míse a jeho majitelka si zpívá písničku, kterou dobře znám. Ještě jsem ji však nikdy neslyšela zazpívanou tak procítěně a od srdíčka. Stahuji kohoutek sprchy, aby mě při poslechu nic nerušilo. Je to koncert. Ale bez konce. Slečinka si ulevila, prohlásila „hotovo“ a pohledem zkontrolovala své dílo poslané do mísy. Byla spokojená a o svoji spokojenost se podělila i se svou blízkou osobou:

„Ano, Mařenko, udělala jsi to moc pěkně. Teď za sebou zmáčkni to tlačítko. Musíš po sobě spláchnout,“ nabádá ji její doprovod, ale dívenka se k tomu nemá. Zadaný pokyn v ní probudil nevoli. Takové vyvedené nadělení stvořené za hudebního doprovodu prvotřídní kvality přece nemůže skončit takhle. Rozzlobí se. Zlostně udeří nejdříve do stěny toalety, potom i svoji ošetřovatelku do hrudníku. Rozum a společenská pravidla si dovolily vzít jí přirozenost. Její vztek mi kupodivu připadá oprávněný. Tu ránu si mohla ušetřit, ale udělala to všechno moc krásně. Namísto rozkazu se jí mělo dostat uznání. Jsem v duchu s ní.

Zajímá mě, jaká bude následovat odveta. V tom mě ohromuje dnes snad už poslední překvapení. Napadená paní ošetřovatelka je moje bývalá spolužačka ze střední. No ano! Je to doopravdy ona! Změnila se jako my všichni, ale jsem si tím naprosto jistá. Denisa! Bývala postrach učitelů i učitelek. Věčně nepřipravená. Přitom oblečená ve vyzývavě krátkých sukních, průsvitných halenkách a s vrstvou pestrého makeupu na jinak milé tváři. Nikdo z těch, kteří nás připravovali pro život, v ní neviděl nic dobrého. Věštili jí všelijakou budoucnost, jen ne perspektivní. A ona je tu. V té nejobtížnější, nejpotřebnější a nejobdivuhodnější roli, kterou kdy kdo z naší třídy zastával.

„Deniso, ahoj, poznáváš mě?“ pokládám otázku ve sprše bez šatů dost podivuhodnou.

„Jasně, že jo. Kamila. Šprtka Kamila. Promiň, ty prý učíš, jo?“ zastavuje se u mě, ale obě víme, že na dlouhý pohovor to dnes být nemůže. Malá, stále ještě uražená Růženka tahá Denisu za ruku. Chce co nejrychleji zpět do vody.

„Prosím tě, jaképak učení. To ty jsi skvělá. Vážně skvělá. Jsem z vás naprosto paf. Obdivuji tě. Dlouho jsem takovou obětavost a pochopení neviděla. Věř mi to, Denisko, umíš to s nimi báječně. Máš neskutečně krásný děti. Děkuji ti za dnešní den.“

Denisa se na mě dívá trošku udiveně, ale určitě se nezlobí. Přeji jí, aby pocítila pýchu. Zaslouží si to.

Jsem zpátky na vzduchu. Voní mi nějak jinak. Tulipány na záhonech se na mě usmívají a rozkvetlé kaštany mi připomínají rozsvícené vánoční stromečky. Až se musím pousmát. No a co? Tak se budu smát, když se mi chce. Jdu na kolonádu. Štěbetají tu ptáci i lidé. Z kavárny vyhrává jemná muzika. Tryskající vřídlo si bublá svoji vlastní melodii. Nebe je poseté sněhobílými peřinkami. Sedám si na lavičku. Není opuštěná. Sedí na ní odpočívající zahradník s konévkou v ruce. Je odlitý z bronzu a mně se líbí, že tu nejsem sama. Najednou to všechno vím. Jak moc chci dýchat tenhle voňavý vzduch. Radovat se z každé kapky vody. Otevřít vrátka svému JÁ.

Vytahuji z kapsy mobil a píšu důležitou zprávu mému tajemně začarovanému příteli:

„Dalibore, absolvovala jsem právě lekci, až se mi zatočila hlava. Svět je přenádherný. Rozhlídni se a vdechni ho do sebe. Bude ti krásně!“

Záběr z pléna členské schůze Střediska v Pardubicích dne 22.4.2017

VĚRA KOPECKÁ

Co zbývá

Ponořená ve vzpomínkách
jako strom v moři ticha
loď po tolika bouřích
v oceánech bloudím
a hledám přístav
Už je to dávno
co jsi přeplul
řeku Léthé
Kdo poznal prohry
neutíká
Zůstala mi tvá knížka
Skácelových próz
zatím co zapomenuté
v dědictví po tobě
smutnily mé Smuténky
Dotýkám se desek
jak vzácné relikvie
s porozuměním vroucně
jak jsme se dotýkali
nejen svých slov a tužeb
Kdy k zemi se
chýlil strom
dozrávaly maliny
rostlo poznání
až k naplněné víře
Poezie byla
cestou k ní
Teď místo tebe
mě Skácelovy verše
věrně doprovázejí

Vzkaz křídel

Podržel jsi mé ticho
Ve svých dlaních
To ticho co uspává noc
a sny mi tají
Podržel jsi mé slovo
ve svých ústech
slovo co chce být básní
Zachytil jsi můj pohled
křehký vzkaz křídel
Poletíme

Bájná

Poletují sovy
v horách Sovích
dívky zakleté
Na stromech na větvích
jejich slzy zamrzly
Vítr roznáší
naříkavý zpěv
Nad kopci plují
čarodějné šátky
Vrcholky stromů
ukrývají
tajemné znaky
při krajích cest

(Z připravované sbírky Ozvěny v Sovích horách)

- **S boží pomocí si došel pro první pomoc.**
- **Křížová cesta nové doby: Farář putující na finanční úřad.**

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

PUBLICISTIKA

MAGNESIA LITERA

Soutěže, v nichž se hodnotí na základě subjektivních dojmů a ve kterých není možno změřit či zvážit výkony, bývají často problematické. Vkus je velmi specifická záležitost a tvoří výraznou část lidské individuality. Přesto existuje několik obecných zásad hodnocení, jednou z nich by měla být nezávislost a nepodléhání tlakům z jakékoliv strany.

Magnesia Litera se postupem let stala jednou z nejznámějších soutěží, především díky medializaci v České televizi. Není pochyb o tom, že Pavel Mandys a jeho kolektiv odvedli obrovský kus práce a podařilo se jim získat mnoho sponzorů, což je v dnešní době – pro kulturu nepříznivé – chvályhodný počin. Právě proto je na výsledcích cen nejlépe vidět, jaké jsou meze tak subjektivního hlasování, stojícího na úzkém výběru z nepřeberné literární produkce celého kalendářního roku.

Udělování cen Magnesia Litera ve většině kategorií připomíná spíše klání velkých vydavatelství, nikoliv literární soutěž. Nominace kopírují „top" tituly jednotlivých nakladatelských plánů. Masivní reklama vlivných nakladatelství vytváří atmosféru očekávání na literární skvost a formuje názor laické i odborné veřejnosti. Mohlo by se zdát, že odborníci by neměli být reklamou ovlivněni, ale při současné produkci knih není možné přečíst a objektivně srovnat všechny texty, kterých letos bylo 352. Ve hře tak zůstává skupina těch, které někdo doporučí, čímž se soutěže dostávají do vlivu lobbistů.

Lze říct, že nejsledovanější kategorií soutěže jsou cena za prózu a kniha roku. Pravidelně se v ní objevují tituly vydávané nakladatelstvími Host a Druhé Město a dvěma skupinami ovládajícími velké procento knižního trhu – Euromedia a Albatrosmedia. Nelze popřít, že se zejména Host a Druhé Město věnují české literatuře intenzivně, nicméně nejsou jediná. Menší vydavatelé, v jejichž portfoliu nalezneme mnoho zajímavých a kvalitních autorů, zůstávají mimo hru.

Letošní cenu za prózu obdržela kniha Marka Šindelky Únava materiálu (Odeon patřící skupině Euromedia), jako kniha roku byl oceněn titul Jezero Bianky Bellové (Host). Jezero má nesporné kvality, i když jde zrovna o knihu, u níž bylo ještě před vydáním jasné, že je vážným kandidátem pro různé ceny. Jméno autorky zapůsobilo jako jakási záruka kvalitní literatury. Osobně jsem rád, že předpoklad se v tomto případě víceméně potvrdil. Zajímavá situace nastala v případě knihy Marka Šindelky. I když respektuji rozdílný vkus čtenářů, jak jsem o tom psal v úvodním odstavci, nemohu považovat Únavu materiálu za knihu lepší než průměrnou. Monotónní styl, krátké věty, nepřesvědčivé postavy, tendenční děj, to vše by se dalo odpustit mladému autorovi, ale ne v knize nominované na prestižní cenu. Problém však je, že text splňuje společenskou objednávku

– přiblížit situaci nelegálních migrantů v nepřátelské Evropě. Již několikrát v historii literárních soutěží zvítězily dohody nad skutečnou kvalitou, což jejich úroveň a důvěryhodnost degraduje. Lidé, včetně těch, kteří mají na ocenění vliv, by měli více číst knihy, ne o knihách. Měli by se nechat méně ovlivňovat tlakem nakladatelství a skupin, propagujících určitý titul. Protěžování knih jako je Únava materiálu je jedním z důvodů, proč vzniká dojem, že je česká literatura špatná, jak s uspokojením podotýkají někteří kritici. Česká literatura špatná není, ale je potřeba hledat i jiných vodách, než v hlavním proudu.

Jiří Lojín

LIBUŠE ŠINDLEROVÁ

ROZPOMNĚNKA ČTENÁŘSKÁ

Nesmím však zapomenout na jiný, nezanedbatelný přísun potěšení, a to bylo čtení. Přicházelo na řadu v pošmourných dnech a v zimě nebo před spaním – i já patřím ke generaci „baterkářů", neboť čtení bylo víceméně bráno za zahálku a jako takové i stíháno. Já však raději přijala a trpělivě snášela nálepku té lenivější a nešikovnější oproti své sestřičce, protože papírového života (dnes máme virtuální), jsem se vzdát nedokázala. Nemohla jsem se nabažit těch pestrých osudů a prostředí, těch rozmanitých ztotožnění s hrdiny. Každý příběh mi šel před očima jako film, proto jsem nepřeskakovala popisné části, naopak, ty mi pomáhaly vytvořit kulisy do všech podrobností. I postavy měly své tváře a dodnes se stavím odmítavě nebo aspoň nedůvěřivě ke každé filmové adaptaci, jejíž předlohu mám pevně zafixovánu.

Četla jsem i věci nevhodné a příliš těžké pro můj věk, z nichž jsem pak často byla rozhozená nebo vyděšená – tak třeba Bídníky Viktora Huga, nebo Čachtickou paní, abyste si to dovedli představit. Všechno jsem prožívala naplno, ale i po největším „zklamání" jsem nedočkavě sahala zas po dalším díle, protože jsem nemohla snést, že bych se nedozvěděla, co se skrývá v zavřených „truhlicích". Tak dodnes vnímám knihy. Jako schránky plné pokladů, jež nenajdeme, pokud je neotevřeme!

Díky vzpomínce na knížky, zejména dobrodružné, si vybavím i jednu krásnou akci! Akci „Expedice k pramenům". K pramenům potoka Brodku, o kterém jsme věděli, že vytéká z lesa „za státovkou", ale kde, to nevěděli ani dospělí. Tak jsme se vypravili, celá horda, samozřejmě tajně, což bylo nesmírně chytré, zejména v případě, že by se někomu něco stalo, ale jak už jsem řekla, tuto rétoriku sem vtáhla až současná média. Za nás se s ničím takovým nepočítalo a nehodlali jsme si otravovat zábavu. Naše babičky by k tomu řekly – Nemaluj čerta na zeď! a – Nemysli na to, nebo to přivoláš!

Vzali jsme si oblíbené holiny a jen tak nalehko jsme vyrazili korytem. Potok byl mělký, ale kdo šel někdy vodou, ví, že se nohy lehce unaví. Prolezli jsme trubkami pod silnicí a byli v kraji hic sun leones. Chvíli se naše hlavy vznášely nad loukou jak pouťové balónky a pak se potok vřízl do lesa. Výprava se stala dobrodružnou. Lesní velikáni nad hlavami zakryli slunce a to se ostatně brzy taky schovalo za mrak. Ptáci utichli a pak se drobně rozpršelo. Šli jsme nejmíň hodinu a pramen nikde, naopak potok se větvil a my ztratili přehled, jestli ještě jdeme hlavním korytem. Nohy jsme sotva tahali z bahna a taky jsme měli hlad. Vyšli jsme bez zásob, bůh ví, co jsme si mysleli, snad že si něco ulovíme nebo co, tak jsme to odpískali a rozhodli se k návratu. Že prý se vydáme někdy ještě jednou, až zas bude čas.

Vodu jsme nemohli už ani vidět, chytli jsme se nějaké pěšiny, co vedla opačným směrem, pak jsme přišli na velkou cestu, párkrát jsme zabočili a před námi se otevřel kraj lesa.

A oči nám vypadly z důlků, protože jsme se octli v úplně neznámé krajině! Cizí pole, cizí domy, cizí aleje! Táhli jsme přes louky a meze, připomínajíce vzhledem i pocity spíš poražené vojsko, až jeden poznal kostel ve Chvojce. Tak nebyla to úplně jiná planeta, jen jsme vypochodovali z lesa ze strany, z níž jsme tu vísku neznali. Horší bylo, že domů jsme to měli dobrých šest kilometrů. O hladu a s vidinou soumraku!

Dnes vím, že na vině byl déšť. Kdyby svítilo slunce, šli bychom za ním, protože celou cestu tam by nám svítilo na záda. Pod mrakem se ale nezorientujete a lesní cesty se kroutí jako žížaly. A než se nadějete, nejdete na západ, ale spíš na jih a ten pravý úhel se rozevře přesně podle Pythagorovy věty. Můžete si to spočítat. Jak daleko od domova se ocitne dítě, jde-li hodiny rychlostí čtyři km/h a zpáteční cestou vytvoří pravoúhlý trojúhelník s jednou delší odvěsnou!

Samozřejmě jsme nakonec dorazili, ne že by si naši blízcí všimli, že jsme byli pryč, jen jim bylo divné, jak jsme vyřízení a jakým fofrem v nás zmizela večeře. A že jdeme do postele bez protestů a mnohem dřív než obvykle. Šťastní lidičkové!

Ale ty prameny, ty jsme už nikdy nehledali. Mezitím jsme prostě nějak vyrostli. Jenom já je hledám dodneška!

(Z knihy Rozpomněnky aneb Krajinou po babičce)

- **S rafinovaným cukrem opatrně – chystá cukrovku!**
- **Prázdná slova působí jako potravinové doplňky stravy.**
- **S poloblbem opatrně – rád přehání!**

AFORISMY JIŘÍHO FALTUSE

PARDUBICKÉ STŘÍPKY 2016

Porotce František Uher, Karin Bauerová a profesorka Prchalová

VÍTĚZKA I. KATEGORIE

KARIN BAUVEROVÁ

ZŠ Lázně Bohdaneč

JEDNA RUKA NESTAČÍ

Bylo to jako vždycky před závody – vstala jsem, nasnídala se a oblékla do dresu. Na dres jsem si ještě natáhla triko a kalhoty. Když jsme byli s maminkou a tatínkem hotoví, nasedli jsme do auta. Gymnastické závody se měly konat docela daleko, až v Jindřichově Hradci. Dívala jsem se z okýnka a trochu se bála, protože ten den mě čekal poprvé na závodech nový prvek na prostných – rondat, flik, salto. Někde uvnitř jsem však cítila, že by to mohlo dopadnout dobře.

Cesta trvala docela dlouho, ale asi po hodině a půl jsme byli konečně na místě. Otevřela jsem velké dveře a v hale tělocvičny uviděla spoustu holek, které se smály, česaly nebo zmateně pobíhaly. Po chvíli hledání jsem našla šatnu, na které bylo napsáno: TJ LOKO Pardubice. Byla to šatna jenom pro náš oddíl a já se

s úlevou přivítala se známými holkami – Aničkou, Moničkou a Terkou. Sundala jsem si triko a kalhoty a šla za mamkou, aby mi udělala trojitý culík. Trochu to bolelo, ale mně to až tak nevadilo. Culík se musí udělat pořádně pevně, aby se při závodech nerozpletl.

S holkami jsme pak vyrazily k velké nástěnce, kde visel rozpis závodu. Anička s Moničkou a Terkou byly napsány v prvním sledu, já až ve druhém. Ty se mají, budou to mít rychle za sebou! Holky se šly rozcvičovat na kladině a já ještě rychle vyrazila do bufetu koupit si párek v rohlíku a pendreky. Nějak mi po té cestě vyhládlo! Teď byl ale ještě chvíli čas, než pustí na rozcvičení druhý sled.

Konečně jsme přišly na řadu. Holky se rozprchly na kladinu, prostná nebo bradla. Já zamířila ke kladině. Rozcvičovala jsem se nejdříve na bílé čáře a přitom se zadívala na holku v modrém dresu, která o kousek dál cvičila na prostných. Asi mě upoutalo, že dělala hvězdy na jedné ruce, to se moc často necvičí. Docvičila až skoro ke mně, otočila se a já v tu chvíli nevěřícně vykulila oči – ta holka měla jenom jednu ruku! Ta druhá tam sice byla, ale ne celá…

Napadlo mě, jak to musí být pro ni hrozně těžké. Oči se nám setkaly, chtěla jsem říct aspoň ahoj, protože mně nic jiného nenapadlo. V tu chvíli však zaznělo od kladiny: „Kájo, tak pojď!“ To na mě volala trenérka. Otočila jsem se za zavoláním a neznámá holka bez ruky mezitím prošla kolem.

Vyšvihla jsem se na kladinu. Když jsem docvičila, nejistě jsem se podívala na trenérku. Ta se usmála a já jí úsměv oplatila. Dnes se mi určitě bude dařit! I rozcvičení na prostných a na bradlech dopadlo dobře. Snad to vyjde i na závodech…

Během rozcvičování mé oči pořád hledaly tu neznámou holku. Viděla jsem ji na kladině, to docela šlo. Dělala kotouly, skoky. Na to ruka není tolik potřeba. Ale pak bradla! Držela se jednou rukou a druhou měla zaháknutou kousek za loktem. Chvílemi ji musela pomáhat trenérka. Přesto zvládla i přechod na horní žerď. Oddechla jsem si za ní, když bezpečně seskočila na zem. Pak už ale byl čas soustředit se na sebe. Závody začínaly…

Než se rozezněly první tóny mé skladby na prostných, cítila jsem, jak mi hrozně buší srdce. Pak mi hlavou prolétla vzpomínka na moje předchozí závody. Taky jsem se bála, ale potom jsem zacvičila, jak to nejlépe šlo a dokonce z toho byla medaile! To mi opět dodalo odvahu. Rozběhla jsem se a rondat, flik, salto se mi podařilo úplně super! Teď mě čekaly už jenom dvě nářadí.

Druhá kladina se mi taky vyvedla – sice tam bylo zakolísání na hvězdě, ale jinak to bylo dobré. Teď ještě bradla. Obvykle se mi daří, ale dnes to bylo jiné. Spadla jsem ze stojky! Když jsem dokončila sestavu a sedla si na lavičku vedle bradel, začaly mi téct slzy. Doteď se mi tak dařilo a teď se to celé pokazilo!

Po chvilce jsem ucítila, jak se vedle mě někdo posadil. Myslela jsem, že je to trenérka, ale když jsem se podívala, byla to ta holka bez ruky. Řekla mi: „Nebreč,

já taky spadla z bradel. A to dokonce třikrát. Ale jinak cvičíš moc hezky! Jak se jmenuješ?“

„Karin. A ty?“

„Já jsem Tereza.“

Pak jsme si chvilku povídaly. Dozvěděla jsem se, že jí je deset let a že tu ruku má takhle již od narození. Gymnastika se jí ale hrozně moc líbí, takže jí dělá i tak.

„Ale máš to moc těžké bez té ruky, všechny ty prvky,“ řekla jsem jí já.

„Na spoustu věcí ale jedna ruka stačí,“ usmála se na mě Tereza.

Závody skončily a nastalo vyhlašování výsledků. Moje jméno vyhlásili jako sedmé, což nebylo úplně špatné, protože jsem závodila se staršími holkami a taky se mi povedlo to salto! Trochu mě však mrzelo, že to nebyla medaile. Kdybych nespadla…

Pak přišlo patnácté místo a to byla moje nová kamarádka Tereza! Ani nebyla poslední, dokázala porazit i nějaké další holky. Začala jsem silně tleskat a diváci taky hodně tleskali. Na Terčině tváři byl vidět obrovský úsměv.

Po vyhlášení přišla za Terkou Barbora, která vyhrála první místo. Je jí už 12 let a je moc dobrá. Divila jsem se, proč za ní jde. Přistoupila jsem blíž a uslyšela, jak Barbora říká: „Mně se moc líbilo, jak cvičíš. Vezmi si mou medaili, snažila ses více než já.“

Tereza se moc překvapila: „Myslíš to vážně? Fakt si ji mám vzít?“

„Jo, je tvoje,“ řekla Barbora. Terka se na to moc hezky usmála.

„Jsi moc dobrá, patnácté místo je skvělé,“ řekla jsem Terce já. „Teď už budu muset jít, máme to domů daleko. Ale snad se ještě někdy potkáme na závodech. Ahoj!“

Cesta domů trvala velice dlouho, protože po cestě byly zácpy. Bylo o čem přemýšlet – jak je Barbora dobrá, že vyhrála, jak je dobrá Terka, která má teď medaili a jak jsem dobrá i já, že jsem překonala strach a už soutěžím s velkými holkami. Takže jsme vlastně něco vyhrály všechny a nikdo nebyl poražen.

VÍTĚZKA II. KATEGORIE

VERONIKA BEDNÁŘOVÁ
ZŠ J. A. Komenského Hradec Králové

NIKDO NENÍ PORAŽEN

Pomalu jdu po chodníku. Hlavu mám skloněnou k zemi. Po celém těle mám husí kůži. Myslím na to, abych nevypadal nějak podezřele. Šourám se k trafice, abych pro tátu ukradl rum. Nechci na to myslet, ale vždy se ta myšlenka znovu objeví. Také bych nejraději odhodil myšlenku na to, jak táta začal pít. Jak na mě začal křičet, ať se okamžitě seberu a ukradnu rum. Na chvíli jsem se zastavil a utřel si slzy. Nechci, aby se mi všichni smáli, že jsem uplakánek. Ty, co se mi smějí, nevědí jaké to je. Nevědí jaké to je mít tátu alkoholika a ani nevědí jaké to je nemít mámu. Někdy si připadám jako ten poražený, ten, koho nikdo nelituje, protože kdyby ten poražený nebyl poražený, byl by zase poražený ten druhý. To je význam poraženého ve sportu. Toto je ale něco jiného. Já nejsem ten, kdo jen nedostane medaili a život jde dál. Já jsem jinak poražený. Já jsem tak poražený, že občas nemohu dýchat. To proto, abych mohl být s maminkou. Abych se jí mohl skulit do klína a cítit její srdce. Abych věděl, že je živá. Jako nikdo nelituje poražených, mě taky nikdo nelituje. Znovu se mi vybavily vzpomínky na mámu. Jak si se mnou hrála, když mi bylo pět. Pousmál jsem se a slzy mi tekly po tvářích. Už mi to bylo jedno. Ať si o mě říkají, že jsem uplakánek. Proč by mi to mělo vadit. Jsem uplakánek, no a co. Každý by plakal, kdyby viděl před sebou, jak jeho táta mizí v plamenech hořícího domu a volá na mámu, ať se ozve. Kdyby viděl, jak táta se slzami v očích vyběhl a objal mě, abych na to nemyslel, abych nemyslel na to, že máma umřela. Ale já už byl velký. Už mi bylo skoro sedm. Musím si to pamatovat, musím na to myslet. „Oskare!!! Dělej, ty neschopnej malej kluku. Nedokážeš ani ukrást z trafiky rum. Co to mám za syna. Bez rumu nedostaneš večeři". Rychle jsem si utřel slzy a vykročil. To byl táta. Nesmí mne vidět, jak pláču. Už asi jenom šest metrů. Mám větší trému než na klavírním koncertě. Už jsem ani nepomyslel na mamku, ani na to, že po její smrti táta začal pít, aby zapomněl. Odhodlaně jsem vykročil k okénku. „Jedny oranžové Tic Tac, prosím." Pán mi je s úsměvem na tváři podal a řekl mi ať za ně ani neplatím. Je tak hodný, že mu snad ani nedokážu ukrást rum. Zakručelo mi v břiše a tak jsem se sebral. Mám hlad a bez rumu nebude ani večeře. Poděkoval jsem a zašel za trafiku. Byly otevřené dveře a ze zamčené poličky, na které stál alkohol a cigarety, pán zrovna bral alkohol. Vzal klíče od poličky a odemknul. Vzal do ruky láhev rumu a podal ji zákazníkovi. Otočil se, aby zamknul, ale ten zákazník se s ním dal do řeči. Využil jsem situace, natáhl ruku, popadl první láhev, která mi přišla pod

ruku, a opatrně ji začal přitahovat k sobě, aby nespadla nějaká jiná a prodavač mě nezahlíd. Už jsem ji měl u sebe, když si mě všiml zákazník. Zařval a ukázal na lahev, kterou jsem si přitisknul na prsa. Ten hodný pán se otočil, také něco zakřičel a chňapl po mě. Na nic jsem nečekal a rozběhl se. Nevěděl jsem, kde je nahoře a kde je dole, kde je sever a kde jih. Byl jsem zmatený, roztřesený a bylo mi špatně z myšlenky, co by se mi stalo, kdyby mne chytili. Otočil jsem hlavu a všiml si toho, že za mnou běží ten hodný pán i zákazník. Oba dva na mě pokřikovali a povykovali jako šimpanzi. Na chvíli jsem se rozesmál. Opravdu vypadali jako šimpanzi. Smích mě ale brzy přešel. Ukradl jsem rum! Teď mi nešlo o večeři. Jak jsem jenom mohl tomu hodnému pánovi ukrást rum jenom kvůli nějaké pitomé večeři. Už mne doháněli a tak jediné co mě v té chvíli napadlo, bylo hodit rum za sebe. Zrychlil bych se tím a třeba mě páni přestanou honit. Udělal jsem to! Prostě jsem ji hodil za sebe a utíkal dál. Tříštící sklo se mísilo s řevem prodavače a také s pronikavým řevem mého táty. Táta na mě volal, jak jsem neschopný a ještě další nehezké a sprosté výrazy. Zacpal jsem si uši, abych ho neslyšel. Byl jsem už vyčerpaný a tak jsem se ohlédl. Zákazník už to vzdal, ale ten hodný pán ne. Pokřikoval na mě a škobrtal únavou o nerovné dlaždice. Opravdu jsem byl vyčerpaný. Nevěděl jsem, co mám udělat a tak jsem se zaposlouchal. Počkat! Slyším hlasy dětí. Rozběhl jsem se tím směrem, i když ani nevím proč. Oběhl jsem velikou atletickou budovu. Za ní je veliký běžecký ovál. No a u oválu si povídaly děti. Spoustu dětí. Zrovna hlásili, že chybí nějaký Antonín Jiřička. Když řeknu, že to jsem já a zařadím se do závodu, ten hodný pán na to jisto jistě nepřijde a bude mě honit jinde. Měl jsem radost z dobrého nápadu a tak jsem ho honem uskutečnil. „Dobrý den. Já jsem prosím Antonín Jiřička", řekl jsem hrdým hlasem. Moc se jim nezdálo mé "běžecké oblečení", ale nakonec mi to uvěřili. „Připravit, na místa, teď". Rozběhl jsem se a byl jsem rovnou ve vedení. Opravdu mě překvapilo, jak jsem dobrý. Běžely se tři kilometry. To je na jedenáctileté kluky docela dost. Bylo to i poznat. Většina kluků tak v polovině odpadla. Nakonec jsem tam zůstal jen já a asi tak o čtyři metry za mnou byl nějaký hubený a vysoký kluk. Vypadal spíš na patnáct a udýchaně hekal. Trošku mě to rozesmálo. Běžel jsem dál. Už jsem také moc nemohl, ale vedl jsem o dost. Vítězství bylo mé, ale večeře má nebyla. I když jsem byl hladový, nenechal jsem si ujít tu jedinečnou chvíli. Na všechno jsem na chvíli zapomněl. Soustředil jsem se jen na proběhnutí cílem. Byla tam tlustá žlutá páska. Lehce jsem jí protrhl a tím vyhrál. Všichni se divili hlavně tomu, že jsem běžel bez bot. Peněz moc nemáme, protože táta je všechny utratil za alkohol. Proto jsem ho šel ukrást. Nezbyly totiž žádné peníze. Paní mě poblahopřála a pověsila na krk medaili. Byl to nejlepší okamžik v mém životě. Potom mi ukázaly tři ceny. Dotykový mobilní telefon Huawei p9, knihu Letopisy Narnie a boty. Byly tam boty. Hned jsem je vzal. Všichni se divili, co jsem to za kluka, že místo cool mobilu si vyberu obyčejné boty. Když jsem přišel

domů, táta mi chtěl nadávat. Když ale uviděl boty, přestal a začal se mě vyptávat a omlouvat se za to, do jakého nebezpečí mě dostal. Ty boty ale nebyly pro mě. Ty byly pro mojí mladší sestřičku…

Táta přestal pít a našel si práci. Já začal chodit do školy a také na atletiku. Moje sestřička začala chodit do školky. Nakonec asi nejsem až tak poražený. To protože nikdo není poražený. A i kdyby zrovna byl, vždy se v tom dá najít něco hezkého.

SPOLUVÍTĚZKA II. KATEGORIE

ANNA PALLOVÁ

Gymnázium Polička

NEOBYČEJNÝ ŽIVOT

Ach jo, už nám zase na dětské oddělení přivezli další nevinné dítě. Nevím, proč jsem si vybrala tento obor. Vždycky bylo mým snem pracovat v Motole, tak co se stalo s mým prvotním nadšením?

„Ahoj, ty jsi určitě Maruška Jandová, viď? Já jsem Alice Podhorná."

„Paní doktorko, já umřu, že jo?"

„Co to povídáš, spousta šikovných holčiček jako jsi ty zvládla překonat tuhle nemoc. Víš co, teď tě nechám vybalit a odpočinout si, určitě si to po tak dlouhé cestě zasloužíš." Musím si dát kafe, tak malé dítě ví, co ho může potkat.

„Paní doktorko, když jsem uklízela postel pro nového pacienta, objevila jsem toto. Myslím, že je to Alenky Mlynářové."

„Děkuji, sestro, pokusím se to předat její rodině."

„Jistě paní doktorko, tak já už musím jít, hezký zbytek služby."

Co to může být? Asi nějaký deník, zajímalo by mě, co si mohlo do svého deníku psát tak vážně nemocné dítě.

5. října

Tento deník si začínám psát v době, kdy se mi staly dvě nejhorší věci mého života. Když mamka v třetím měsíci potratila, byla to pro mě strašná rána. Jsem jedináček a vždycky jsem si přála sourozence.

6. října

Asi po dvou měsících přišla další životní zkouška. Z ničeho nic jsem začala každé ráno blinkat. Mamka se mě pořád ptala, jestli mi někdo ve škole neubližuje, ale po dvou týdnech to vzdala a zašla se mnou k lékaři.

7. října

„Alenko, svlékni se do spodního prádla, ať si tě můžu pořádně prohlédnout… Paní Mlynářová, tohle se mi vůbec nelíbí. Raději vás pošlu na vyšetření na specializované pracoviště v Motole." „Mami, ne…" „Uklidni se, dobře to dopadne." Začala jsem hrozně moc brečet, a nemohla jsem přestat, prostě to nešlo.

8. října

Táta jel do Motola s námi. „Vy jste určitě Mlynářovi, tak pojďte dál, paní doktorka už čeká." Po pěti minutách bylo jasné, že budu muset v nemocnici zůstat.

9. října

Po týdnu už jsem byla po náročné operaci mozku a týden nato mi řekli, že mám nádor na mozku. Nejdříve mi to vysvětlovali jako malému dítěti, ale když viděli, že jim to nevěřím, řekli mi to na rovinu.

10. října

Střídavě jsem se litovala a brečela. Děti okolo mě umíraly a mě začalo štvát, že myslím jen sama na sebe. Cítila jsem se trapně, a tak jsem začala ostatním dětem vyprávět pohádky o tom, jak se jednoho krásného dne všichni uzdravíme a budeme žít šťastně až do konce svého života. Věděla jsem, že to není pravda, a ani jsem tomu nevěřila, protože pravda byla taková, že jen někdo se uzdraví. Dělalo mi ale radost, když pak děti byly veselé a na chvíli zapomněly na svoji nemoc.

11. října

Můj zdravotní stav byl jako na houpačce, chvíli to vypadalo nadějně, a pak zase hodně zle.

12. října

Jednoho dne byla na oddělení přijata další holčička, Aneta Ševčíková. Byla moc milá. Měla to štěstí, že jí nádor odhalili včas. Přesto celé noci proplakala. „Neplač, brzo půjdeš domů." „A jak ty to, prosím tě, víš, ty jsi doktor?" Tehdy mě to na ni mrzelo, ale pak jsem zjistila, že na mě byla zlá, jenom protože se bála.

13. října

Byla středa, na návštěvu měli přijet rodiče a mně bylo ten den hodně špatně. „ Ahoj zlatíčko, přinesla jsem ti spoustu dobrot a nového králíčka na noc, aby ses nebála." „Díky, mami, to jsi nemusela." „To víš, maminka ti chtěla koupit ještě spoustu dalších dárků, ale já jsem jí to už nedovolil, abychom ještě nepřišli na mizinu." „Za odvahu by si zasloužila miliony dárků." „Díky za pochvalu, ale zas tak statečná nejsem." Tento den byl vlastně mým posledním vcelku poklidným setkáním s mojí rodinou.

14. října

Aneta na tom byla v rámci možností dobře. Do měsíce ji měli pustit. Dokonce to vypadalo, že nebude mít žádné trvalé následky. Můj zdravotní stav se naopak ze dne na den horšil. Každou chvíli jsem si musela zavolat sestru.

15. října

Zažila jsem něco neuvěřitelného. Když jsem včera zkolabovala, vůbec jsem se nebála. Viděla jsem žluté slunce, které mě hřálo, a skoro jsem se ho už dotkla. Pak

najednou zhaslo. Když jsem otevřela oči, stály nade mnou doktorka a sestra. Prý se to stává lidem, kteří jsou blízko smrti.

16. října

Vím, že teď umírám, tušila jsem to už delší dobu, proto jsem si tě, deníčku, začala psát. Chtěla jsem někam vypsat to, co jsem po celou dobu prožívala. Může být smrt hezká? Půjdu po smrti do nebe? Existuje Bůh? Pokud, Bože, existuješ…

Alenka větu nedopsala. Co chtěla asi Bohu říci? Nebo mu to už řekla? Kde jsem to jenom četla?

Pane, dej mi sílu změnit to, co změnit můžu, přijmout to, co změnit nemůžu, a moudrost dobře se rozhodnout.

Každý může vyhrát, ale musí všichni soutěžit? Alenka svůj boj se životem prohrála, ale dost možná pomohla zvítězit Anetě.

Magdalena Vodvárková – v pozadí porota soutěže Fr. Uher, profesorka Prchalová a J. Faltus

VÍTĚZKA III. KATEGORIE

MAGDALÉNA VODVÁRKOVÁ
Gymnázium ve Skutči

PRÁZDNÁ KNIHA

„Annchi…?“
Ne, tatí, blázníš? Musela bych se stydět.
„Ne, to je jméno pro striptérku?“ **Oba dva se dali do smíchu.**
„Je to hezké jméno!“
To tedy není! No tak mami, braň mě! Místo obrany dítěte se hihňáš??
„Ne, Annchi, ne, ale co třeba Jiang-li?“
No, to ne, mami!
„Ne, Bu? Kuan-jin?“
Tak, dost! Zkusím na ně něco lepšího!
„Ale no tak, holčičko, copak se ti nelíbí? Uvědomuješ si, že jsme ji stvořili? My dva, tenhle roztomilý uzlíček?“
Maminka má nádherné černé, dlouhé a rovné vlasy, hnědé oči a nažloutlou pleť, její prsty krásně lechtají na kůži.
„Vím, je to úžasné!“
Tatínek je pravý opak jemné maminky, má drsné rysy a hrubé, velké prsty, ale v jeho sevření je cítit bezpečí. Nepochází z Číny, je Evropanem a má světlé vlasy a modré oči.
„Yu, bude to Yu!“
No, to je skvělé jméno! A roztáhla jsem svou dětskou pusinku do širokého úsměvu!

„Yu, Yuuu, Yúúúú!“ Cítila jsem na sobě pohledy všech dívek ve třídě a několik z nich si na mě dokonce i ukázalo, jako kdyby ty tři roky nevěděly, kdo jsem! Kdybych si měla sama před patnácti lety vybrat jméno, tohle by to nebylo! *„Vypadáš jako sova, chybí ti jen křídla a schopnost létat!“* Opravdu jsem vypadala jako výr…

Velké vyvalené modré oči, které se za brýlemi ještě zvětšovaly, a dlouhé, nezkrotné, vlnité blond vlasy do pasu působily v naší dívčí škole tak divně… A není divu – žít v Pekingu a být potomkem Evropana není nic lehkého! Zvláště když si ten Evropan ve vašich čtyřech letech klidně odjede zpět do Německa a vás s vaší matkou nechá utopit se v dluzích. Aspoň že postavu mám pořádně čínskou, jsem drobounká jako maminka, takže za to posměšky neslýchám.

Svou matku jsem neviděla už šest let. Od té doby, co jsem v Pekingu, žiji u paní In, moje máma se o mě od devíti let nestará a ani dopis jsem od ní už pět let

nedostala. Odřízly jsme se od sebe a ona mě hodila na starost paní In, která mě vlastně nepovažuje za svého svěřence, ale za služku. Paní In má také dceru, je o pár měsíců mladší než já a navštěvovala stejnou školu, byla vůdkyní tak zvaných „Růžových slečinek ". Pro všechny mladé v Pekingu jsou tyto dívky nejkrásnější a nejmódnější partou ve městě, ale pro mě jsou to pouhé tyranky, které strkají mesticům hlavu do záchodu, smějí se jim kvůli jejich modrým očím, nutí je opisovat všechnu školní látku a v případě odmítnutí si na ně počkají po škole.

„Chytej, ty míšenko!" Na hlavě mi přistál atlas, který jsem zlostí odhodila za sebe. A bohužel i přesto, že jsem při tělesných aktivitách naprosté nemehlo, jsem se konečně trefila skvěle – přímo do skleněné tabule školního okna. Atlas rozbil sklo za mnou a dole spadl na naši vychovatelku, která začala křičet jako na lesy. Vzápětí se do třídy přiřítil ředitel (jediný muž na naší škole a vůbec ne pěkný) a za jeho rameny se tlačily obě dvě učitelky a slečna vychovatelka.

„Ublíšení na zdraví!" rozkřičela se slečna na celé kolo. Pocházela z australských ostrovů, a tak její řeč s neobvyklým přízvukem zněla tak, že se naše třída vždy smála. Jinak tomu nebylo ani dnes, po dlouhé době se nikdo těch pět sekund nevysmíval mně, ale trapnému přízvuku Australanky, ovšem náš milý ředitel mi tu chvíli hned zkazil.

„Yu-Fing!!!" Nadskočila jsem, protože plným jménem mi vážně nikdo neříká, nejsem na to vůbec zvyklá.

„Naše mesticka," pokračoval ředitel naprosto bezcitně.*„Jsem si jist, že ten atlas byl tvůj! Nebo že jsi ho minimálně tím oknem vyhodila ty a atentát na paní Chun-gin-Dží spáchalas také ty! Mám pravdu??"*

Roztřásla jsem se jako ratlík. I když se mi posmíval téměř každý, z dospělých a z lidí ve škole jsem měla nevýslovný strach. Zbledla jsem při pomyšlení, jaký průšvih kvůli tomu budu mít u paní In. Spolužačky se tomu jenom smály. Teď teprve vypadám jako sůva.

„Odpověz mi, když s tebou mluvím!" přitiskl mi ředitel atlas k obličeji a tím mi hlavu přitlačil úplně ke zdi. Vzadu za jeho zády jsem uslyšela několik zalapání po dechu. Toto už spolužačkám vtipné nepřišlo.

*„Tak ty neodpovíš?" u*deřil mě nataženou dlaní do tváře *„No, možná je zde pro tebe moc svědků! Budu tě čekat po hodině ve své kanceláři! A jestli se nedostavíš…"* výhružně se na mě podíval, atlas přitiskl ještě silněji a pak ho tahem dolů sundal, *„vyloučení tě tentokrát nemine!"*

Celou hodinu čínské didaktiky nepromluvil vůbec nikdo, až na paní Fung--Čing, která sice celá roztřesená, ale přesto sebevědomě vykládala látku, jako by se nic nestalo.

Ale stalo se, měla jsem celý horní ret roztržený a pravou tvář oteklou a plnou modřin. Neděsila mě ani tak návštěva u ředitele jako paní In, která mi určitě uloží příšerný trest za pozdní příchod domů, a tudíž nesplnění všech domácích prací.

Po hodině, po kterou jsem přemýšlela, co hrozného mě asi čeká, jsem sebrala všechny své věci a odešla s myšlenkou, že se do třídy už asi nevrátím. V zádech jsem cítila oči všech dívek v místnosti.

„Yu-Fing?“ Sekretářka sedící před pracovnou ředitele se na mě poplašeně podívala, podala mi krabičku s práškem na bolest, omyla mi obličej a nakonec zalepila ret. Pak smutně řekla: *„Pan ředitel tě očekává.“*

Zarazila jsem se v půli cesty ke dveřím a otočila jsem se k ní. *„Em,“* vybrebtla jsem nervózně, *„on… on ví, že jste mě takhle ošetřila?“* Usmála se a položila mi dlaň na hřbet ruky. *„Yu, to on mi nakázal, abych to udělala!“* a druhou rukou ukázala na dveře.

Úžasem jsem pootevřela ústa. Na otázku v mých očích odpověděla pokývnutím a úsměvem.

Položila jsem ruku na rám dveří a zaklepala jsem. *„Dále!“* ozval se ředitel. Zněl velmi mírně. Podívala jsem se na sekretářku: *„Děkuji!“* a potichu jsem vklouzla do pracovny.

Byla to malá tmavá místnost, plná fotek a květin. Na jedné fotografii stála dívka asi v mém věku s tmavými vlasy a modrýma očima. Vůbec nevypadala na to, že pochází z Číny. Naopak – vypadala jako Evropanka. Stejná jako já, ale s tmavšími vlasy. Na další fotce byla ta samá dívka, ale o pár let mladší. Po pracovně viselo takových fotek spousty. Uprostřed bytelného stolu seděl náš obrovský ředitel. Teď vstal a šel ke mně. Roztřásla jsem se, ale ten muž byl jako vyměněný. *„Promiň mi tu záležitost s atlasem.“* Usmál se na mě a ukázal na volné křeslo u konferenčního stolku, kde byl připravený Tokijský zelený čaj a čokoládové sušenky. *„Je mi moc líto, jestli budeš mít nějaké zdravotní následky,“* pokračoval v omluvách. Nalil mi čaj a usadil se do křesla naproti tomu mému.

„Nechápu to… Vaše chování ke mně…Před chvílí jste mě málem rozmáčkl u zdi a nyní se chováte, jako kdybych byla čínská císařovna!“ Usmál se a znovu řekl: *„Mrzí mě to! Opravdu. Ale snad jsi pochopila, co jsem ti tím chtěl ukázat, ne?“* Tvářil se, jako by to bylo jasné, a když jsem neodpověděla, usmál se a pokračoval: *„Už víš, co budeš dělat po Pekingské střední?“*

Zamyslela jsem se: *„Em… ne, o tom jsem ještě nepřemýšlela, paní In asi počítá s tím, že zůstanu a budu jí dál dělat služku…“* Smutně se usmál a řekl: *„A to ty chceš?? Chceš věčně dělat to, co chtějí ostatní, zažívat ty ohavnosti a nechat ostatní, aby po tobě dupali? Když jsem tě přede všemi v tvé třídě veřejně ponížil, co jsi cítila? Necítila jsi náhodou zlost? Nenávist a odhodlanost učinit tomu přítrž? Postavit se na nohy a žít?“*

On mě chápe? Ví, jak se cítím? Rozzářily se mi oči a překvapená, že si se mnou někdo konečně povídá jako s člověkem, jsem začala mluvit: *„Ano, přesně to, nechci už být to páté kolo u vozu, ze kterého mají všichni srandu a je středem posměšků a nenávisti! Nechci si to už nechat líbit!“*

Usmál se a vzpřímil se v křesle: *„Tak už víš, co jsem ti tím ve třídě chtěl říct?“*

Ať jsem přemýšlela jakkoli, moc jsem jeho sdělení nechápala. Pokrčila jsem rameny a zavrtěla hlavou.

Pousmál se a zeptal se: *„Máš ráda knihy?“* Zazářily mi oči. Knihy!! To byla má vášeň! „Ano!“ vypískla jsem. *„Miluji knihy! Je to jediný přítel do nepohody.“*

Nahlas se zasmál. *„Myslel jsem si to o tobě, proto tu jednu mám, je výborná, nebudeš zklamaná, když si ji přečteš. Možná ti i něco vysvětlí, něco, co mně se moc nepovedlo.“* Sáhla jsem po knize, prohlídla si obal a chtěla jsem prolistovat její stránky, ředitel mne ale zarazil. Dodal: *„Máš na zbytek týdne omluvenku a pojedeš do Lao My. Teprve tam si čti. A Yu, přemýšlej o tom!“*

Zaujalo mne, že o mě má někdo takovou starost. Ale byla tu stále jedna ohromná překážka! Nadechla jsem se a do dlouhého ticha jsem vyslovila pomalu a zřetelně: *„Ale co paní In? Ona mne jen tak pryč nepustí!“*

Zasmál se a podal mi papír. Rychle jsem ho přejela očima a pohled mi utkvěl na podpisu, který jsem tak často byla nucená složitě vymáhat, protože jsem ho nikdy nedostala jen tak. Znamenal totiž většinou svolení k něčemu, co určovalo, že doma budu ještě méně času než doposud. Vypískla jsem nadšením. *„Ona vám to podepsala??!! Jak jste ji k tomu přiměl?“* Jednalo se totiž o dokument, který dovoloval žákyním Pekingské střední jezdit každým rokem do malých vesniček v Číně a využít tak kulturu naší země k vlastnímu vzdělání. Paní In mi tento papír nikdy nepodepsala, byla toho názoru, že jsem moc hloupá na to, abych mohla cestovat sama tak velkou zemí. Já se nejvíce hodím na služku, která udělá, co paní poroučí, jen proto, aby mohla k večeři dostat tři dny starý tvrdý chleba, protože paní In litovala každého juanu, který za mne utratila.

„Nemusel jsem ji k tomu nutit, jen jsem jí připomněl, že když pojedeš, nebude muset nic platit, a tak byla ráda, že se tě na okamžik zbaví a nebude tě muset živit a platit za tebe.“ Byla jsem hrozně šťastná, po jedenácti letech jsem se cítila dobře! Vyskočila jsem, objala a políbila pana ředitele na tvář. *„Děkuji!! Jste skvělý! Moc děkuji!“*

Hned druhý den jsem odjela do vesnice Lao Ma. Paní In se mi samozřejmě snažila odjezd zkazit a zkomplikovat, ale nakonec jsem odjížděla tak, jak bylo v plánu, a do vesničky jsem se dostala velmi pozdě. Nepotkala jsem v ní živou duši, a tak jsem se vydala na vrcholek kopce, kde jsem měla mít pronajatou chatu. Tedy chatu, skoro se rozpadající chatrč, v které jsem ten týden měla přežít. Pitná voda byla dole ve vesničce asi kilometr vzdálené. A jídlo jsem si musela sehnat sama. Takhle jsem si to školní volno nepředstavovala, zvláště když o půlnoci začalo silně pršet a střecha mé chatrče většinu vody propouštěla. Promokla jsem na kost a vůbec mě nelákalo knihu otevřít, ale udělala jsem to, protože byla dost silná a měla jsem na čtení a přemýšlení o ní jenom týden.

Kniha měla přeškrtaný název i jméno autora, takže jsem vůbec nevěděla, do čeho se pouštím. Otevřela jsem ji a první, druhá, třetí… všechny strany byly nejen zažloutlé a viditelně staré, ale některé dokonce potrhané a prázdné!

„Co?" vykřikla jsem do deště bušícího do střechy. Absolutně jsem neovládla svůj vztek na člověka, který mne zatáhl do téhle díry! Vůbec jsem tomu nerozuměla, vždyť mi slíbil, že mi kniha pomůže! Cítila jsem se zrazená, ponížená, ublížená a znechucená jako ještě nikdy. Nikdy dřív jsem nezažila, že by mi někdo chtěl pomoci, ale teď, když se tak stalo a někdo mi pomoc nabídl, vyklube se z toho docela obyčejný podvod a zrada! Cítila jsem obrovský vztek!

Zaklapla jsem vztekle otevřenou knihu a odhodila ji do mokrého kouta chatrče daleko ode mne! Navztekaná, unavená, ublížená a podvedená jsem rozbalila spacák a karimatku, natáhla je na vlhkou podlahu a uložila jsem se ke spánku, Ale usnout jsem nemohla. Budil mě podrážděný a podvedený mozek, který se dožadoval spravedlnosti. Vstala jsem a vydala se k nedaleké propasti, kterou jsem míjela cestou do chatrče. Vzala jsem si s sebou sirky, papír, tužku, barvy a onu prokletou knihu.

K propasti to bylo tak hodinku cesty za světla, ale potmě mi to trvalo zhruba o půl hodiny déle. Málem jsem skončila dole já, ne kniha, kterou jsem tam měla v plánu hodit. Kvůli ní jsem si málem cestou zlomila nohu, skoro se utopila v jezírku pod chatrčí, roztrhala si oblečení a poškrábala každý centimetr kůže. Modřiny jsem měla také všude.

„*NENÁVIDÍM TU KNIHU!!!*" rozkřikla jsem se přes propast! „*Může za všechno moje utrpení! Za všechna prázdna světa! Za to, že zašlo slunce! A za to, že trčím v téhle díře bez ničeho a nikoho!*"

Vzala jsem do ruky sirky, ale než jsem knihu zapálila, prolistovala jsem ji ještě jednou. Zdála se prázdná, ale na poslední stránce byl zlatě, na zažloutlé straně skoro neviditelně, vyveden nápis

„*ŽIJ*"

Svezla jsem se na zem a rozbrečela jsem se. Teď, teď to už všechno chápu …

„*Co chápeš?*" Konečně za tu dlouhou dobu mého vyprávění zvedla hlavu od notýsku, kam vše podrobně zapisovala. Byla tou nejlepší psycholožkou, jakou jsem si mohla přát. Zavřela jsem oči a pokračovala: „*Že jméno Yu znamená v překladu „ČISTÁ", že mě mí rodiče neopustili proto, že jsem byla špatná, ale proto, že jim osud nedal jinou šanci, a že mne moc milovali, že šikana paní In a spolužaček mi toho opravdu hodně dala a že bez „prázdné" knihy bych byla ještě dnes úplně ztracená!*"

„*Myslím si, že jsi vyléčená.*" Nadechla jsem se, abych jí řekla, že jen díky ní, ale zastavila mne, „*A ne díky mně! Vyléčila ses sama, Lépe řečeno…*" odmlčela se a až

po chvíli pokračovala, *„vyléčila tě tvoje naděje!“* Vstala z křesílka, dotkla se mého ramene a potichu odešla z pokoje.

Položila jsem se na pohovku, zavřela oči a zhluboka se nadechla. „Žij“ zašeptala jsem…

SPOLUVÍTĚZKA III. KATEGORIE

TEREZA JUNKOVÁ

Gymnázium Ústí nad Orlicí

VÝHODNÝ ZLOČIN

„Haló, osmičko, všechno pod kontrolou?“

„Bez obav, šéfe!“ zašeptám do vysílačky.

Překvapuje mne, že zní můj hlas tolik přesvědčeně. Schovám zařízení a skrze škvíru ve svém úkrytu zaměřím zrak na svoji oběť. Malý chlapeček se zavázanýma očima hledá matku, aby jí předal Babu. Tak primitivní pointa hry… Stačí jen trpělivě vyčkat na vhodný moment a akce bude zahájena. Ano, přesně teď! Máti skrytá za kmenem stromu na krátký čas ztratí kontrolu nad dítětem. Nenápadně opouštím skrýš. Mířím k objektu sledování. Popadnu kluka za ruku, odvedu jej do ústraní.

Nic netušící hošík se směje. Myslí si, že jde o součást hry.

„Mám úžasný nápad,“ celkem věrohodně napodobím způsob matčiny řeči.

„Dneska budeš Slepá bába až do večera! Co ty na to?“

„Jó, mami, ty jsi úžasná!“ nadchnu jej. Na důkaz radosti mne neohrabaně obejme kolem pasu.

Skoro se až divím, jak mi plán vychází. Bez potíží se mi povede dostat ho až k sobě domů. V duchu si již představuji pochvalný pohled nadřízeného i balík bankovek získaný za skvěle odvedenou práci.

Musím si urychleně zvyknout, že jsem se na chvíli stala „matkou“. Snažím se nic nezanedbat. Chlapec očividně poslepu vůbec nerozeznává okolí, tudíž ho naštěstí ani trochu nezaráží odlišný interiér. Po obědě uložím oběť do postele.

„Pěkně spinkej,“ užuž si chci oddychnout, že mi akce prošla.

„Počkej a co pohádka? Jako vždycky před spaním!“

Poznám jeho vymlouvavý pohled i přesto, že polovinu jeho obličeje zakrývá šátek. S tímto jsem jaksi nepočítala.

Z klukova postoje usoudím, že bez vyprávění rozhodně usnout nehodlá.

„Jak jsem mohla zapomenout! Samozřejmě že ti zase nějakou povím,“ odvětím.

Nesmím se přece prozradit, navíc kvůli nicotné prkotině. Knihu povídek tu opravdu nenajdu, musím rychle něco vymyslet. Pátrám v paměti. Najednou si vybavím sama sebe ve čtyřech letech. Ovšem! Myška se slonem, kamarádi z dávno pohřbené minulosti. Plyšáci, kteří dennodenně prožívali různé trampoty zásluhou představivosti mých rodičů. Úplně se ponořím do hlubokých vzpomínek.

Pohlcuje mne veselé, bezstarostné dětství. Chvíle strávené s nejbližšími. Užívání si každého momentu. Nyní bych nejraději vrátila čas. Závidím své oběti. Její rodinu, nekončící svět radovánek… Je to tedy nutné? Oberu ji o nejmilejší část života? Nikdy jsem si nic takového neuvědomila. Jednou pošetilou otázkou mi otevřelo oči obyčejné děcko. Mám mu snad poděkovat? Nebo pokračovat ve zlu dál? Přece se nevzdám odměny pro nic.

Ne. Proč jsem se chovala doposud tak krutě? Tušila jsem, že ubližuji strachujícím se matkám, otcům… Přitom nejvíce trpí ty malé bytosti. Nekonečné množství zábavy, všechna velká dobrodružství – tolik by mohly zažít za těch několik dní, kdy šéf čeká, než dostane výkupné. Povím chlapečkovi nejkrásnější pohádku, již znám. Namyšlená myš i nesebevědomé slůně už se těší, až se opět představí fantazii netrpělivých posluchačů.

Vyprávím a ležící pozorně poslouchá. Chlupatí živočichové se zatajeným dechem přihlíží napínavému zápasu. Obr s chobotem nakonec tradičně přepere hlodavce, ale vyhrají stejně oba. Ten veliký zvítězí nad svým strachem, kdežto menší tvor zase nad pýchou. Kluk spokojeně usne a já zatím přemítám, co je vlastně správné. Vedoucí mi přece poskytl práci, díky němu dostávám plat. Avšak uvědomila jsem si, že moje zaměstnání dobro vážně nešíří – naopak. Vymyslím tudíž radikální zákrok.

Po „siestě“ oběti nechám stále uvázanou látku. Dojdeme spolu k domu, poblíž nějž si dopoledne hrála. Nenápadně zaklepu. Po chvíli na mě ze dveří vykoukne nešťastný, zdrcený obličej. Když však žena spatří svého syna, celá se rozzáří a již se nadechuje, aby vyjekla radostí.

„Psst!“ umlčím ji. Potichu jí vše vypovím, jen o tom, že se jednalo o připravený plán, pomlčím. Dítě tedy o mé lsti neví. Paní mi ze srdce poděkuje. Slíbí, že mu nic neprozradí.

Já se pak zřeknu starého zaměstnání. Seženu si poctivou práci. Získám ještě mnohem víc, jelikož se s maminkou klučiny spřátelím a stanou se z nás úžasné kamarádky. Pravdivou verzi události si sice navěky nechám pro sebe, ale podle mne jsem se zachovala nejlépe, jak jsem mohla. A stejně jako v oné povídce o zvířátkách, ani v tomto skutečném příběhu nikdo nebyl poražený.

OHLASY A RECENZE

Vydání básnické sbírky TICHÁ PLAVBA (Alfa-Omega, 2002) potvrdilo, že František Uher básně považuje za „vážné hry ze života“ a jeho hlas v průběhu doby nese a neztrácí rysy přesvědčivosti, natož mravního apelu, odvahy, moudrosti i naděje, patřící mezi základní lidské pocity: „… každé slovo / těžké olovo…“, „… jediné slovo řekni / jediné slovo naděje…“, kdy vyslovuje přesvědčení, že nadále ještě zůstaneme lidmi: „…zda poznáme konečně / že nelze žít netečně…“.

Odpověď následuje ve svazku CHŮZE PO MINOVÉM POLI (Alfa-Omega, 2007): „…v mnoha lidech / kosodřevina / žádná valná / perspektiva“.

V době ohrožování jistot zesiluje jeho nedůvěra k moci, frázím a ideologii, opírá se o věcnost, a protože zná své hranice, posunuje je jak jazykově, tak výrazově k boji proti lhostejnosti: „…někdo volá / o pomoc možná / můžete spát / vás se to netýká“. UTKVĚLÝ PODZIM (Alfa-Omega, 2008). Takto naléhavě dokáže vyzývat, kdy společnost nachází stále více uspokojení v konzumním způsobu života a mravní čistota se hodnotově upírá k pevnému bodu majetkových a finančních statků.

„Ta naše písnička česká / je hezká, to se hned nevidí. / Loupí se, kde vede stezka / a jeden druhému závidí.“/. HORIZONTÁLY A VERTIKÁLY (Alfa-Omega, 2009). Nelze se tedy divit, že témata básní jsou ožehavá, autor sleduje tep doby, dění ve společnosti se jej bytostně dotýká, tak jako příběhy člověka, který je musí prožívat.

Poznání je proces, dobírá se odpovědi životního nadhledu jasným hlasem a otevřeností pohledu: „nic není / navždycky bílé / nic není / navždycky černé / nic není navždycky“. PRAVIDLA PLANTÁŽE (Alfa-Omega, 2010).

Boj za život lidského obsahu i dosahu zní jeho hlasem jako výčitka i obžaloba: „…kdekoli staneme / bude nám země / těžká“. POTENCIÁL POPELE (Alfa-Omega, 2011).

V souboru experimentálních veršovaných textů, začínajících na stejnou samohlásku či souhlásku OKOLÍ (Balt-East, 2012) je písmeno I ostrou výpovědí a obžalobou bezzásadových hodností všudypřítomných struktur moci: „ideologie / idiotů: ihned / insignie /invaze / intrikánů“.

Stálá otevřenost pohledu s následným promítnutím do sdělnosti přetavuje básně v autorův morální kredit, ale tím i závazek, intenzívně a bolestně vnímaný jako osobité svědectví hledání smyslu naší existence a cesty vzájemného porozumění. Pozemšťanství je vyjadřování nepřehlížením existujících sociálních rozporů v realitě, občanskými postoji i vysokým oktanovým číslem a váhou obsahu veršů, hodnotících činy člověka: „… špatné znamení: / v lidském činění / lidskosti není“. NOČNÍ POUŠTĚ (Balt-East, 2013). Poezie silně vstupuje a vystupuje z osobního života básníka do veřejného prostoru.

Vydání textů TERITORIUM CHODCŮ (Alfa-Omega, 2013), básní v próze, signalizovalo hledání a využití dalších možností k vyjádření konkrétních autorových postojů pro oživení témat již prezentovaných, kterými žije jeho poezie. Jde o výpovědi potvrzující jeho účast na vyznávaných hodnotách v zápase se vším, co jej v době hlubokých protikladů znepokojuje, kdy bují eroze společenských vztahů: „S nikým nedokázal najít shodnou řeč, nikde nevydržel. Špína chlap, nevěříme mu ani pozdravení. A přece jediný skočil bez váhání do rozvodněné řeky. Topil se pes."

Básně, přestože jsou tvořeny z obyčejných slov, se na stupnici hodnot pohybují vysoko, a to i díky nevšedním obrazům vyjádřeným na malé ploše, a s lehkostí jsou tak povýšeny svým posláním k závažnosti, aniž by nevypovídaly o stavu autorova srdce, jeho životní filozofii a vztahu k mateřskému jazyku a fantazii: „Řeč nástroj dorozumění / Řeč příčina nedorozumění / Řeč pohlazení / Řeč řešení / Řeč řež…". UNAVENÉ ÚDOLÍ (Balt-East, 2014).

Autor se dokáže podívat sám na sebe i na svět vnímavýma i kritickýma očima. U člověka se dotýká jeho krajních pozic, disponuje silnou energií a v hutných obrazech ji předává dál: „Čeho je člověku třeba: Lásky práce chleba. "

Uher se umí vyjadřovat v mnoha literárních formách, vše je určeno ke komunikaci, poznatky, gesta a výzvy jsou cílené a přesné jako součásti podrobované zatěžkávacím zkouškám, prověřujícím vrstvy nepřikrášlené pravdy při zkoumání našeho nitra: „sami sebou jsme si jisti / horší to být nemůže". OBEPLOUVÁNÍ OSTROVA aneb Experimentální most (Alfa-Omega, 2014).

Bez pocitu odpovědnosti nelze mluvit o neodkladné naléhavosti být u všeho a včas – a také: nic nepřikrášlovat, nevyhýbat se ožehavým problémům ani těžkostem světa. Básně musí mít charakter: „… víc než stroje / člověk potřebuje / lidství". ABSOLUTNÍ ROVNODENNOST (Věra Kopecká, 2015). Jak upozorňuje vydavatelka, není sbírka přes částečné zaměření na experiment „hra pro hru. Je nástrojem nového poznání. Za zdánlivou hravostí nacházíme hořkost pravd a trpkou ironii."

Trvají rozmluvy s dějinami, se světem, zorné pole neopouštějí vážné současné společenské, politické a morální aspekty života i lidská nedostatečnost rozkolísané doby, básník hledá a nalézá nové impulzy a možnosti vyjádření, metafory jsou vždy přímočaré ve své sdělnosti, v napětí úlohy a váhy slov popisujících sociální témata i drama člověka odkázaného na přežívání hodnotové prázdnoty a odcizujícího se prostředí základních mezilidských vztahů a společenské spravedlnosti: „chromým hrají do pochodu Nevidomým ukazují cestu Hladovým dopřávají půst Němým dávají právo mluvit". NÝBRŽ NAOPAK (Balt-East, 2016).

Kritická poezie, dotýkající se všech palčivých míst bytí, konfliktů i tragiky všedního dne člověka v dramatech doby, kde umělecká poctivost je plně ve službách angažovanosti, bojující za společenskou roli člověka a jeho spoluodpovědnosti

za osud světa v souřadnicích lidskosti skutečného života, bez manipulace, bez současných kulis a motivů instalovaných do živné půdy bezcharakternosti a neustálenosti dneška přinášející dramata z převrácených významů, ukotvených v materialismu do bolestí a nejistot: „Sytí natahují ostnaté dráty“ (tamtéž).

„Však vězme I na prázdném stole / je vějíř krásné poezie / plný něhy lásky fantazie / A nikdy neskládá ruce do klína“. UMLČENÁ SOVA (Zdenka Brožová, Periskop, 2016). Protože v pouti za člověkem Františka Uhra nemůže ani takové básnické vyznání, citová vroucnost a pocta domovu jistot a váze lásky ve vztahu k pravdám, nepodléhajícím času i úloze v rodokmenu jeho poezie chybět. Přes víru v člověka jej mravnost nenechává lhostejným: „V nemocnici se ptá / vyznavačů Boha: / Kdo vymyslel smrt“. Pod její tíhou neklesá, narovnává se, aby se sklonil před hodnotami práce, vzdorující osudu a „hanebné zaprodanosti některých lidí / těm ostřížům dokonalých piruet“: „Dnes uspějeme souzněním zítra vzdorem“.

Přesvědčivé a střízlivé, věcné verše jsou zrovna tak potřebné k životu jako rovnováha a hluboké kořeny minulosti a živá hřejivá sdělení a vklady důvěrností vložené v položkách naší bilance, kdy nejde o podrobení stupňů vítězů, ale v sázce je pocta hodnotovým jistotám – kraji, lásce i tichu absolutního bezvětří, šetřící kroky „zvěři která větří / myšlenky plné nebezpečí: / zda kde člověk.“ PROČEŽ PROTĚŽ (Alfa-Omega, 2016).

Poezie, která neukolébává, je naléhavá, provokuje, přináší řadu myšlenek, inspiruje, zaznamenává stav společnosti, má odvahu bojovat proti zdrojům úzkosti, obav a bolestem světa. Bohatá i výrazově, přesto skromná, vážná ale i s nadhledem humoru, přesto silná a hluboká, dotvářející a posilující člověka svým silným humanistickým posláním, nekonzumní, s kritickým přístupem poukazující na citovou prázdnotu nahrazovanou módností a odlidštěností v zápasech o sociální rozměr a oslavu lidského činu při utváření osudů v účasti na hodnotové a ideové konfrontaci tvorby.

Poezie Františka Uhra je přesným součtem básníkova života, maximálně zatížená přísností k sobě, s výraznou etickou a ideovou hodnotou a zodpovědností:

„… je pouze jediná cesta: po právu důvěřovat dobrému člověku…“

Rád tak činím.

Jiří Faltus

VÝRAZNÝ SPOLEČENSKÝ ROMÁN

V roce 2016 vydala Agentura Krigl román TAŠKAŘICE, který napsala Jana Maternová z Nového Města nad Metují. Nejde o její první knihu, předcházely jí: Jeden život, jedna šance; Kotrmelce; Viktorie.

Příběh jer vyprávěn prostřednictvím Roberta a Tamary, dvou hlavních postav románu. Robert je řadový pracovník oddělení řízení jakosti a kvality velkého průmyslového podniku ve věku 42 let. Tamara, premiantka vysokoškolských

studií, inženýrkou ekonomie bez praxe, je zaměstnaná v bance a má v té době 28 let. Autorka sleduje jejich život v kapitolách odstupňovaných rozmezím dvou let. Navzájem se neznají a teprve v závěru, kdy je Robertovi 50 a Tamaře 36 se jejich životy protínají.

Taškařice jsou převážně realisticky laděné, i když název napovídá něco jiného. Jsou zde velmi dobře vykreslené postavy včetně všech detailů, které čtenář potřebuje, aby se ponořil do příběhu. Robert a Tamara jsou veskrze dnešní lidé se vším všudy, na kterých se podepsala doba plná chvatu, honu za úspěchem a mamonem. Zvláště Robert je přímo učebnicový příklad konzumu. Až do jeho života vstoupí učitelka němčiny, která je opakem těch žen, které dosud využíval. Co kdyby to zafungovalo? pomyslí si mnohý čtenář. Nemůže, protože Robert má v sobě hluboce zarostlého něco jiného. Proto končí všechna jeho dobrá předsevzetí, že s pitím skončí. Zcela zákonitě přichází pokus o sebevraždu. Teprve pak může nastoupit návrat k přírodě. Nevlastní mobil ani počítač, poslouchá štěbetání ptactva kolem srubu na okraji lesa. Začne vyřezávat ze dřeva loutky a dává jim podobu lidí, s nimiž byl dříve ve styku. Nedivme se, člověk, jenž takto skončí, v sobě může objevit něco, co se dosud skrývalo v jeho nitru.

Tamara s matkou za zády, která má známosti, podléhá jejímu vlivu. Matka má potřebu vychovávat dceru i v dospělosti k obrazu svému, nejspíše si na její úkor hojí své nenaplněné ambice. Zmatená Tamara klopýtá od jednoho vztahu k dalšímu, matka jí samozřejmě do toho mluví. Po potratu, jemuž se nevyhne, přichází seznámení s podstatně starším mužem, u něhož nachází porozumění, toho si už nenechá vymluvit. Jenomže Jaromír náhle zmizí. Policie ho po nějaké době najde v jedné nemocnici na pokraji sil. Zamilovaná Tamara ho navštěvuje až do jeho smrti. Po ní jako by se znovu ocitla v zemi nikoho. Její šéf využije jejího stavu k románku a zavleče ji až do skupinového sexu. Po tomto zážitku se Tamara ocitá až u samého dna. Teprve psychoterapeut otevře matce oči a přesvědčí ji, aby dala své dceři volnost. Tamara se ocitá na farmě, shodou okolností poblíž místa, kde ve srubu žije Robert.

V této fázi je třeba zmínit, jakou úlohu sehraje Michal – údajně Robertův syn. Na jedné straně zabrání Robertově sebevraždě spolykáním prášků, na druhé ho okrádá a občas i dokonce vydírá. Najde si Roberta i v době, kdy se sbližuje s Tamarou, dá se napsat, že klíčí láska. Pohled na Tamaru v něm vybudí chtíč. Když ji jednou odváží na farmu, jeho chování jí jasně dá najevo, o co mu jde. Tamara chce opustit auto, ale dveře jsou centrálně zamčeny. Michal se jí i přes její odpor dostane pod kalhotky. Tamara nechce a chce, v té době trpí totálním nedostatkem sexu, nezvládne svoji roztouženost. Namlouvá si, že šlo o pouhou epizodu, kterou lze přejít, ale pak pozná, že je těhotná. V té chvíli jako by se jí zhroutil svět. Ve své zoufalosti se otráví prášky.

Závěrem je k tomu třeba pouze dodat, že román vystihuje naši současnost. Je napsán svižně a zkušeně, dobrým jazykem. Autorka s ženskou citlivostí, ale i odhodlanou zarputilostí se dostává k jádru věci a tím se jí podařilo napsat postavy tak, jak měly být. Bezesporu jde o knihu v současné české próze pozoruhodnou.

Milan Dušek

Z NOVÝCH KNIH

Česko-polské literární vztahy v oblasti Bromovska patrně převyšují česko-polské vztahy v jakékoli jiné oblasti. Posledním důkazem je dvojjazyčná antologie polsko-českého pohraničí, kterou pod názvem **CESTA DO POSVÁTNÉHO HÁJE** (2017, 100 str.) připravila a z polštiny přeložila Věra Kopecká, zatímco překlady z polštiny jsou dílem Antoini Matuszkiewicze. Vedle jejich veršů obsahuje antologie tvorbu Jany Wienerové a nám dosud neznámého Piotra Chrzczonowicze. Trojice Matuszkiewicz, Kopecká a Wienerová se ubírá známými lány a dotváří vzhled svých básnických krajin. Chrzczonowiczův příklon k modernímu básnictví ovšem slova //*hoří světla příměří osudu*// plně nepotvrzují, jeho poezie je v některých pasážích českému čtenáři myšlenkově poněkud vzdálená. Antologii motivovanou výročím křtu Polska činí poutavou inspirativní výtvarné práce.

Výrazným básnickým počinem poslední doby se stala sbírka Jindřicha Tošnera **BEZPEČNÁVZDÁLENOST** (nakl. Mervart, 2016, 116 str., ilustroval autor). Verše //*Mezi prsty umíš protáhnout//hebké sny*// jsou charakteristickým ústředním motivem sbírky, kterou prolíná milostně laděný nápěv jako základní stavební kámen, rozvírá však křídla do podstatně větší šíře (Na mostě v Berlíně se vyměňují špioni). Prochází úskalími i mělčinami, průzorem *mezi prsty* s bravurou zkušeného básníka obnažuje trýzně, tápání i hledání, nachází pro ně adekvátní a pestře barvitý básnický výraz. Tošnerova pouze zdánlivě prostá poezie volí obrazy a metafory, citlivě rekognoskující generační životní zkušenosti a do poměrně hořkého proudu současné české poezie vnáší svěží záblesky optimismu. Kdyby nic víc, bylo by to dost.

Chrudimský skladatel a spisovatel Jan Stejskal připravil titul **OZVĚNY TRPKÝCH LET** (Oftis 2016, 110 str.) Stejně jako v literárně zdařile zpracovaném průvodci po Chrudimi Ztracený obraz (2015) provází čtenáře dějem imaginární dvojice.

Tentokrát je pokus koncipovat jednotlivé příběhy do celku nadbytečný a zavádějící, srovnává nesrovnatelné. Dominantní „Příběh mého bratra“ se může stát skutečným přínosem k poznání válečné historie města a okolí, jako je tomu s titulem Strach (ed. Bojovníci, 1945) chrudimského spisovatele Miroslava Hanuše, podle jehož vyjádření šlo o příběh autentický. (Letos v květnu uplynulo 110 let od Hanušova narození.) Předností Ozvěn trpkých let jsou především Stejskalovy

ilustrace, které nepostrádají atmosféru a čtenářům veteránům připomenou běžný způsob ilustrační tvorby v časech jejich mládí.

Vykročme z města loutek kousek k severu. Detektivní příběh Lubomíra Macháčka **ODLOŽENÉ HŘÍCHY** (Oftis 20127, 224 str.) vyrůstá v půdorysu města dostihových koní, ploché dráhy a perníku. Účelně využívá jak aspektů minulosti, tak jevů současných. Především těch negativních, ale málo platné, to je atribut vlastní většině detektivek. Obecně platí, že příliš mnoho milostných vznětů detektivku poněkud diskvalifikuje. Stejně ošidné je rozepisovat se o detektivním příběhu a nic neprozradit. Především za situace, kdy L.M. uvádí čtenáře rovnýma nohama do středu děje, což je originální, funkční a účinný počin. Latiníci by řekli *in medias res*. Výstižně prokreslená psychologie protagonistů vyvěrá z autorových profesních zdrojů. Po vzoru Ed McBaina je v úvodu vydáváno za autentické pouze město, v němž se příběh odehrává, nikoli „účinkující." Zejména pro pardubické čtenáře to je návodem k pozornému začtení a odkrývání osob skutečných, s nimiž se možná nedávno potkali u Zelené brány. Avšak i pro ostatní jsou Odložené hříchy důvodem nehřešit, neboť kdo čte, hříchů nepáchá. Dobře dělá.

Kdyby se zdatný chodec vydal podle Labe k severu, mohl by porovnat skutečnost s pozoruhodnostmi města pod Bílou věží, jak je výtvarně zachytil Jiří Šindler. Úspornými, prostými a průzračně čistými verši doprovodila grafiku Libuše Šindlerová a zastřešila je názvem **HOLUBÍ PÍRKA V KOPULÍCH ANEB LÉTO V PODLOUBÍ.** A čteme-li *omšelé zábradlí v řece se zrcadlí*, zda ta slova nejsou příhodným podobenstvím.

František Uher

ZELENÁ DETEKTIVKA LUBOMÍRA MACHÁČKA

Když je nalezena mrtvá žena v kostýmu anděla, vypadá to na začátek detektivky se spletitým a zajímavým dějem. O Lubomíru Macháčkovi je známo, že takové příběhy umí, čtenáři se u jeho knih rozhodně nenudí. *Odložené hříchy*, nejnovější detektivka tohoto pardubického autora, slibuje opravdu napínavé čtení.

Sára Rulíková – totožnost mrtvé není žádnou záhadou – byla uškrcena a do jejího těla někdo vpálil pár kulek, ovšem jak se ukázalo, teprve delší dobu po její smrti. Což je druhá záhada. Křídla, ležící u mrtvé ženy, mají spíš symbolický význam a podněcují k úvahám o nevinnosti, o podstatě andělských bytostí, podporovaných větou: *„Anděl bez křídel je jako nahý."* (str. 13) Avšak hned zpočátku je cítit, že nás autor trochu mate.

Způsob, jakým Lubomír Macháček uvádí čtenáře do děje, je pro něj charakteristický. V ordinaci psychiatra Cyrila Hlávky jsme svědky rozsáhlého rozhovoru, v němž komisař Viktor Madlenka rozkrývá pozadí případu a svou úlohu v něm. A ta je důležitá, pro vyšetřovatele trochu netypická, protože je v případu hodně angažovaný, Sára byla jeho milenkou. Situace se zkomplikuje poté, co majorovi

někdo zabije i jeho doktora Hlávku. Odstraněním terapeuta, poté, co splnil svou úlohu posluchače expozice detektivky, se otevřel prostor pro důležitější postavu, bývalou ženu majora Madlenky, Kristýnu.

Odhlédneme-li od kriminální zápletky, jsou *Odložené hříchy* především knihou o vztazích. V jejich středu stojí sám Madlenka a kvůli jejich propletenci se na něj hrnou katastrofy ze všech stran, vše se stává nadmíru osobní. I kulka, kterou na něj někdo vypálí a která jej vážně zraní na choulostivém místě, má symbolický charakter, jde o brutální útok na jeho mužství.

Samostatnou kapitolou je Madlenkův vztah k matce. Když z jeho života vymizely jiné ženy, zůstala jen ona a starost o ni vyplňuje veškerý zbytek času, který mu zbývá mimo práci. Za povšimnutí stojí, že autor o ní jen zřídka píše jako o matce, téměř výhradně ji oslovuje jako Žofii. Žofie se ve svých devadesáti letech už pohybuje na pomezí reality a svého vlastního světa, i pro Madlenku je těžké rozlišit, kde v jejím vyprávění mizí skuteční lidé a přicházejí přízraky. Pravidelné SMS zprávy od neznámého odesílatele „VÍŠ VŠECHNO O SVÉ MÁMĚ?" jsou proto další zákeřnou ranou, podobnou té, která byla vystřelena z pistole.

V názvu jsem – samozřejmě s trochou nadsázky – označil detektivku Lubomíra Macháčka za „zelenou". Příroda a domov jsou pro tohoto autora velká témata, opakující se v jeho díle pravidelně. Jsou tak úzce svázána, že by dokonce bylo možné napsat jedno téma. Lubomír Macháček má ke svému domovu silný vztah a jeho příběhy se téměř výhradně odehrávají ve městě, v němž bydlí. Bezhlavé kácení stromů i devastace životního prostředí, která se v detektivce objevují, vycházejí ze skutečných případů z Pardubicka.

Své místo si v knize našla i autorova záliba v pěstování ovocných stromů. I když komisař Madlenka není typický sadař, krátká scéna se stříháním stromků se do textu přece jen vešla. V mnoha ohledech jsou *Odložené hříchy* velmi osobní, a nejen tím, že odrážejí autorovu dlouholetou praxi psychologa.

Lubomír Macháček se neomezuje na pátrání po vrahovi, jeho postavy jsou plastické a žijí svým vlastním životem, který se zdaleka netýká jen věcí úzce souvisejících s případem. Okruh postav je sice omezený, ale vztahy mezi nimi tvoří složitý propletenec, komplikující vyšetřování. Čtenář sice může předpokládat, že se zločinec bude skrývat mezi nimi, ale trvá poměrně dlouho, než se vše vyjasní. A to i navzdory tomu, že autor se svým čtenářem hraje poctivou hru a nemusí se uchylovat k zamlčování, matení nebo kličkování. Jazyk, použitý v textu, je kultivovaný. V některých případech, zejména v dialozích, to sice může být na škodu, málo lidí je schopno používat v řeči spisovný jazyk, ale celkový dojem je velmi příjemný. Autor dokazuje, že detektivka může mít vysokou úroveň i po stránce jazykové.

Příběhy komisaře Madlenky nekončí, v knize najdeme mnoho indicií, naznačujících, že je možné navázat. V detektivově soukromém životě zůstává několik

nedořešených míst, zločinci na Pardubicku budou dál páchat nezákonné činy, kriminalisté je budou řešit a spisovatelé o nich budou psát.

Jiří Lojín
(Zveřejněno na www.vaseliteratura.cz)

ZAZNAMENÁVÁME A KOMENTUJEME

JUBILEA

Olga Novotná 4. 10.
Jindřich Tošner 16. 10.
Jana Bednářová 22. 10.

NOVÉ KNÍŽKY ČLENŮ V ROCE 2017

- Lubomír Macháček – **ODLOŽENÉ HŘÍCHY** – detektivní román. Vydal OFTIS Ústí nad Orlicí (2017, str. 224)
- Libuše Matysíková – ČAS TRAMPA – sbírka básní vyšla s grafickou úpravou Jana Frána u příležitosti 43 Trapsavce 2017, 33 str.
- J. Faltus, V. Franc, V. Kopecká, A. Kordíková, M. Marboe, M. Skačáni, F. Uher, M. Dušek – **DUŠE PLNÁ SLOV** – Almamach Obce spisovatelů ČR 2017. Pevná vazba, 482 str.
- Havelka Stanislav, Chvojka Petr – **POLDA A OLDA, kniha 3** – komiks. Ilustrace J. Malák. Vydal ALBATROS Praha 2017. Vydání. Str. 192.

OCENĚNÍ

Nejvyšší resortní vyznamenání Medaili Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy 1. stupně udělila ministryně školství, mládeže a tělovýchovy JUDr. Kateřina Valachová panu PhDr. Jiřímu Uhlířovi „za dlouhodobou vynikající pedagogickou činnost“. Osobně předala ministryně s ústředním školním inspektorem Medaile MŠMT 2. stupně nejprve 18 pedagogům a pedagožkám a dále nejvyšší resortní vyznamenání osobně předala ministryně se svým náměstkem Mgr. Václavem Pilcem celkem 26 pedagogům pak Medaile MŠMT 1. stupně. Bylo tedy celkem oceněno 44 pedagogů a mimořádnou Cenu Františky Plamínkové získala in memoriam už zesnulá středoškolská učitelka Ludmila Vernerová, šikanovaná svými studenty, kterou převzala její dcera.

Slavnostní udílení Medailí MŠMT ke Dni učitelů uspořádal Senát Parlamentu České republiky, konkrétně Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice dne 28. března 2017 od 12.00 do 13.00 hodin v Hlavním sále Valdštejn-

ského paláce, v důstojných historických prostorách. JUDr. Kateřina Valachová, ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, přednesla zasvěcený projev, v němž vzdala hold poctivým pedagožkám a pedagogům za jejich poctivou práci, při příležitosti narození učitele národů – Jana Amose Komenského (1592–1670), velkého pedagoga, myslitele, učence, polyhistora, humanisty, biskupa jednoty bratrské, který se narodil před 425 roky dne 28. března 1592.

Vyvrcholením pak bylo slavnostní udílení Medailí MŠMT, ukázky z klavírních děl Josefa Suka a Ludwiga van Beethovena v přednesu Matouše Zukala, žáka Gymnázia a Hudební školy hl.m. Praha. Přítomní byli vedle nejvyšších zástupců Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy též senátoři, poslanci, představitelé veřejného života, ocenění pedagogové všech typů včetně psychologů, pedagogických poradců atd. Aktivní byli též zástupci médií, tisku, rozhlasu i televizí. Mezi oceněnými převažovaly spíše ženy.

Vyznamenaní si odváželi domů nejen trvalé zážitky, ale i písemné osvědčení podepsané vlastnoručně paní ministryní na ručním papíru a kazetu s kovovou medailí s portrétem Jana Amose Komenského, na němž je mj. vyvedeno jeho heslo v latině – OMNIA SPONTE FLUANT, ABSIT VIOLENTIA REBUS, což česky znamená „Ať vše dle vůle své plyne, v ničem ať nátlaku není." Dále vkusnou a jednoduchou skleněnou kulatou plaketu MŠMT s vyrytým podpisem ministryně školství, artefakt vytvořený sklářskou průmyslovkou z Kamenického Šenova.

Vyznamenaného PhDr. Jiřího Uhlíře doprovázel pan RNDr. Petr Kejklíček, pedag. zástupce ředitele ČLA Trutnov, který už v květnu 2016 spolu se ředitelem České lesnické školy Trutnov, Mgr. Janem Korbelářem, podával písemný návrh na udělení medaile k 80. narozeninám J. Uhlíře v dubnu 2017.

Redakce Kruhu blahopřeje.

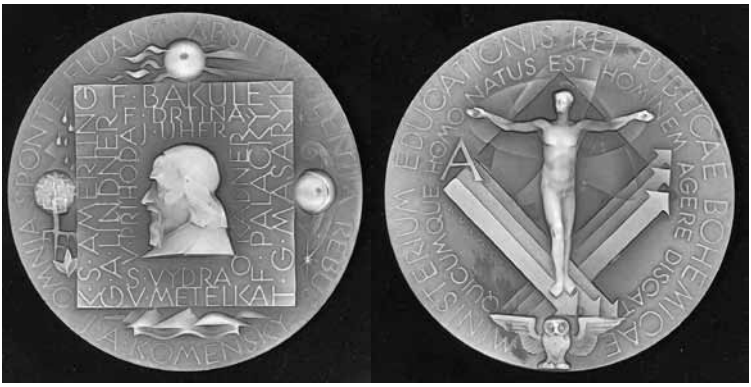

Medaile předaná Jiřímu Uhlířovi

Ministryně JUDr. Valachová předává Medaili Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy 1 stupně nejvyšší resortní vyznamenání PhDr. Jiřímu Uhlířovi ke Dni učitelů 28. března v Senátu Parlamentu ČR v Praze.

Zprávy z Oblastí:

V dubnu vyšel elektronicky JBM Newsletter 29

Uvádí jej Kompozice malíře, grafika a ilustrátora Václava Smejkala z Lanškrouna. Obsahuje výstavu Bibliofilii J. Maulera z Moravské Třebové, výstavu Petra Hájka k jeho padesátce v Ústí nad Orlicí, návštěvu uměleckého knihaře Jiřího Fogla v Žamberku, Městské noviny 03/2017 a 04/2017 v Lanškrouně, kde je představován spisovatel, básník a aforista František Uher z Havlíčkova Brodu svými aforismy na dnešní den. Vše doprovází fotografie a kresby Václava Smejkala.

Jiří Faltus poskytl Kruhu dopis od básníka Petra Chvojky z Nasavrk.

Vážený pane kolego,

velice mě potěšilo blahopřání od kolektivu spisovatelů pardubického kraje. Prosím, abyste moje poděkování a pozdravy tlumočil při první příležitosti všem ostatním členům střediska.

Píši jen krátce, abych vysvětlil okolnosti mé neúčasti na společné akci, (včetně zdravotních důvodů, které mi bránily zúčastňovat se). Drastické zhoršení mého zraku mi brání v jakékoli angažovanosti mimo Nasavrky. Jde o závažnou zrakovou vadu.

Omezuji se proto jen na těchto pár řádek (opožděné) omluvy a přeji celému středisku mnoho úspěchů v publikačních aktivitách.

Zdraví Petr Chvojka

OMLUVA

Omlouvám se odběratelům Kruhu za chyby v předchozím čísle 47. Na přebalu unikl korektuře rok vydání, správně je 2017. Na str. 1 je autorkou ilustrace s názvem Noc Pavlína Václavíková.

Milan Dušek

OBSAH KRUHU 48

M. Jirčíková: ilustrace DOMY 1
J. Lojín: Rozhovor s jubilantem Lubomírem Macháčkem 2
L. Macháček: Zvíře 4
L. Macháček: Odložené hříchy 7

Literární část

P. Musílek: Povinnosti, Kořeny 9
J. Stejskal: Prameny minulosti 10
J. Tošner: Přijímací kancelář, Nemám co na sebe 14
Š. Saadouni: Kus života těžkého 14
M. Hojná: Zrození, Vyloupla jsem se 18
J. Maternová: Páni 18
V. Kopecká: Co zbývá, Vzkaz křídel, Bájná 26

Publicistika

J. Lojín: Magnesia Litera 27
L. Šindlerová: Rozpomněnka čtenářská 28

Pardubické Střípky 2016

K. Bauerová: Jedna ruka nestačí 30
V. Bednářová: Nikdo není poražen 33
A. Pallová: Neobyčejný život 35
M. Vodvárková: Prázdná kniha 38
T. Junková: Výhodný zločin 43

Ohlasy a recenze

J. Faltus: Básnická tvorba F. Uhra 45

M. Dušek: Výrazný společenský román 47
F. Uher: Z nových knih 49
J. Lojín: Zelená detektivka Lubomíra Macháčka 50

Zaznamenáváme a komentujeme
Jubilea; Nové knížky 2017; Ocenění; Zprávy z oblastí; Poděkování; Omluva 52

Aforismy: Jiří Faltus 9, 13, 17, 26, 29
Fota: V. Smejkal, Monika Soudková, Míla Dušek – úprava

KRUH, bulletin Střediska východočeských spisovatelů

Ročník XIII. – číslo 48 – červen 2017

Odpovědní redaktoři: Milan Dušek, Jiří Faltus, František Uher, Věra Kopecká, Jiří Lojín
Obálka: Jiří Hrabinec, Miloslav Dušek jun.
Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 49 zasílejte:
Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk (próza)
e-mail: spisovatel@milandusek.cz
Jiří Faltus – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun (poezie)
e-mail: faltus.jiri@centrum.cz
Jiří Lojín – Svinčany 36, 535 01 Přelouč (Publicistika)
e-mail: vasil.pes@seznam.cz
Elektronicky ve WORDU (v text. Editoru) velikost písma 12, písmo Times New Roman.

Uzávěrka příspěvků pro č. 49: polovina září 2017
Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

Pardubice

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ
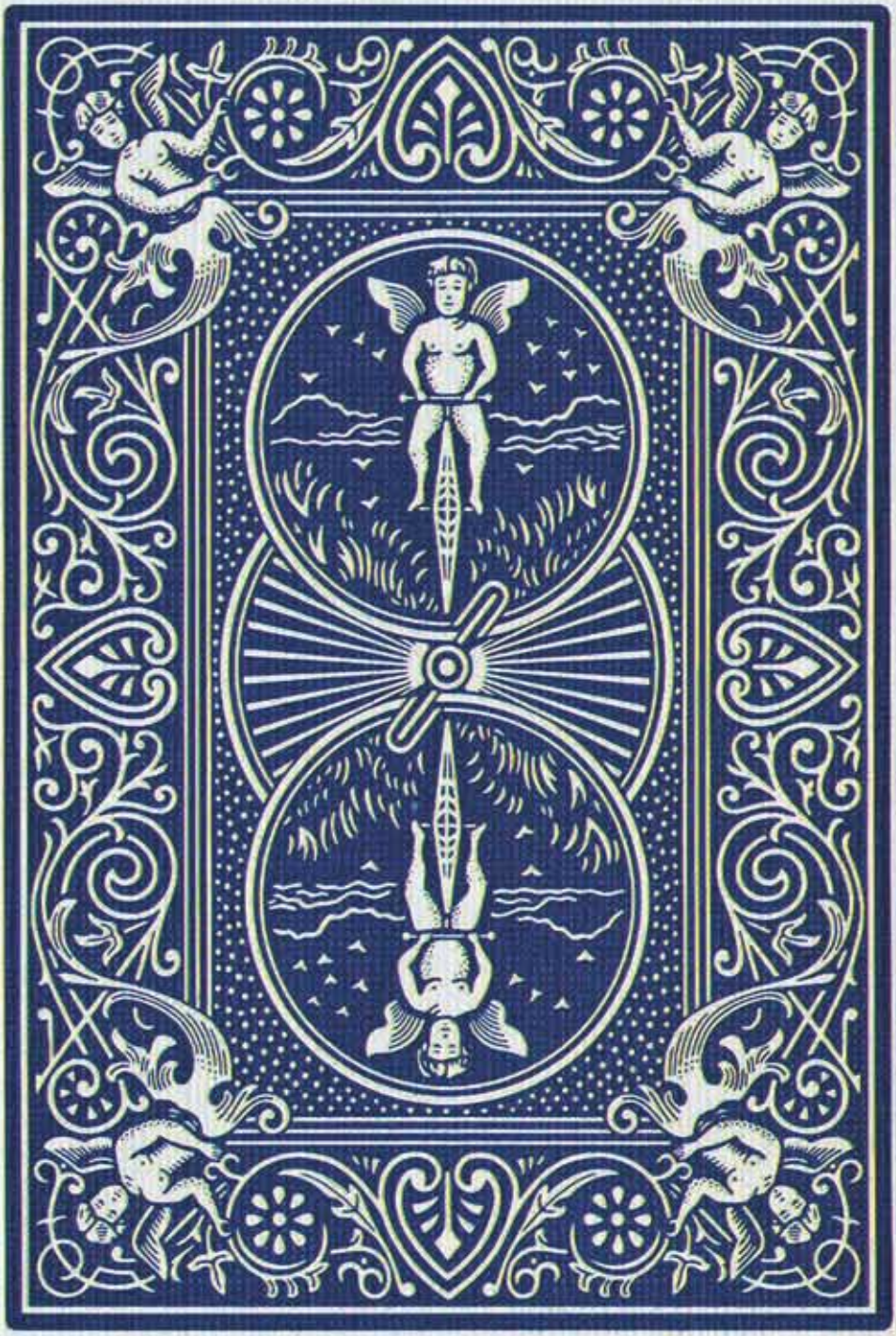
Číslo vyšlo z předplatného členů Střediska a městských knihoven, které bulletin odebírají a s přispěním vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí.